

UiT Norges arktiske universitet

Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning

Betydningen av et lokalt fellesskap og eierskap i energiomstilling:

Hvorfor Smart Senja ikke fikk fotfeste i Senjahopen

Kjetil Lyngmo Kristensen

Masteroppgave i [Statsvitenskap]...[STV 3900]...[Mai 2023]

Sammendrag

Denne studien belyser forholdet mellom det storskala energiprojektet Smart Senja og kystsamfunnet Senjahopen på Nord-Senja, og setter søkelys på de komplekse sosiale dynamikkene knyttet til implementering av energiteknologi, en prosess ofte referert til som sosioteknisk. Smart Senja, et innovativt energiprojekt, inkluderer aktivt aktørene og befolkningen i to steder på Senja, Husøy og Senjahopen, i prosessen med å utvikle relevante løsninger og forme projektet gjennom deltakelse i 'energikafè'. Selv om Smart Senja generelt er mottatt mer positivt enn negativt, med større forventninger enn bekymringer for projektets potensiale i bygda, utfører studien en kritisk analyse for å avdekke hovedårsakene til begrenset engasjement og aksept av projektet i Senjahopen. Det er et sentralt mål for studien å foreslå tiltak som kan forbedre interaksjonen mellom lignende energiprojekter og lokale samfunn i fremtiden. Studien søker å bidra med kunnskap i konteksten av samfunnsdeltakelse og energiomstilling mot en mer bærekraftig fremtid.

For å støtte dette arbeidet benyttes tre teoretiske rammeverk: sosiotekniske forestillinger, sosial aksept og sosial kapital. Disse bidrar til å forstå hvordan informasjonsflyt og kommunikasjon mellom Smart Senja-projektet og Senjahopen-samfunnet har påvirket engasjementet og oppfatningen av projektet. Videre avklares hvilken rolle lokale kulturelle og historiske faktorer, som fellesskapsfølelse, dugnadsånd og lokalt eierskap til hjørnesteinsbedriften, har hatt i mottakelsen av Smart Senja. Masteroppgaven henter inspirasjon fra Svartdal og Kristoffersen (2023) sin WIMBY-analyse (Why In My Backyard). Dette konseptet fokuserer på hvordan passiv motstand eller likegyldighet blant lokalbefolkningen kan brytes ned til et enkelt spørsmål: 'Hvorfor skal vi (lokale innbyggere) støtte et energiprojekt? Fra dette utgangspunktet introduseres konseptet RMB, eller «Reinforce My Backyard», som oppmuntrer energiprojekter som Smart Senja til å vektlegge og styrke de allerede eksisterende sosiale verdiene i samfunnet ved innføring.

Som et kvalitativt forskningsprosjekt, inneholder studien feltarbeid utført i Senjahopen fra 2019 til 2020, med totalt 16 dager på stedet. Data ble samlet inn gjennom intervjuer, deltakende observasjon og feltsamtaler. Tolv intervjuer ble gjennomført med ni lokale innbyggere, mens deltakende observasjon og feltsamtaler ble utført på lokale samlingssteder, under ekskursjoner og på energikafeer.

Forord

Gitt den utrolige innsatsen fra alle som har bidratt til å hjelpe meg med å fullføre denne masteroppgaven, er det mer enn passende å bruke denne innledningen til å gi den anerkjennelse og takk som så vel fortjent. Å fullføre denne mastergraden har vært en utrolig lang reise. Da jeg gikk over til fulltidsjobb, og i prosessen fikk to barn, ble innleveringen av masteroppgaven uunngåelig forsinket med to og et halvt år. Mens jeg tilbrakte tid i permisjon med min yngste, fikk jeg anledning til å gjøre et siste forsøk på å fullføre denne oppgaven, ved å gripe hver ledig stund til å arbeide. Heldigvis var jeg ikke alene. Dette har vært en felles innsats med støtte fra min familie. Derfor vil jeg gjerne uttrykke en stor takknemlighet til min familie. Takk for støtten i å navigere hverdagslogistikken og de mange utfordringene som har dukket opp underveis. Jeg vil takke min far for hans omhyggelige korrekturlesing og konstruktive tilbakemeldinger. Hans faglige innspill hjalp meg betydelig med å overvinne språklige barrierer som hindret fremdriften i skriveprosessen. Min mor fortjener også stor takk. Hun har vært en konstant støtte, alt fra å levere hjemmelaget mat til å aktivisere mine to energiske små som aldri synes å ta pause. En stor takk til svigermor for hennes konstante hjelp og støtte i hverdagen. Uten henne, ville jeg ikke hatt muligheten til å bruke så mye tid på til denne oppgaven.

Jeg vil gjerne uttrykke min dype takknemlighet til min samboer, Malin. Du har ofret mye av din egen fritid og investert utrolig mye energi i denne prosessen. Ditt engasjement i alt fra å ta hånd om husarbeidet til omsorgen for våre to barn har vært uunnværlig. Uten din støtte ville jeg ikke ha klart å fullføre dette prosjektet.

Jeg vil også gjerne uttrykke min takknemlighet til min hovedveileder, Berit Kristoffersen. Hennes imøtekommende og inkluderende tilnærming har vært uvurderlig. I løpet av de tre årene, har hun tatt initiativ til å holde kontakten, fulgt opp fremdriften min, og gitt meg uvurderlig akademisk veiledning. Jeg vil også gi en spesiell takk til veilederen min, Hans-Kristian Hernes, som har hjulpet meg med å holde teorien og undersøkelsene mine jordnære. Til slutt, en stor takk til prosjektgruppen i Smart Senja for deres inkluderende miljø og evne til å bygge kompetanse. Og en ekstra spesiell takk til alle informantene mine fra det utrolig robuste lokalsamfunnet i Senjahopen. Det har vært en glede å tilbringe totalt 16 dager i bygda, og jeg ser frem til å stoppe innom!

Innholdsfortegnelse

1	Introduksjon	1
1.1	Problemstilling	3
1.2	Smart Senja	5
1.3	Senjahopen	6
1.4	Bakgrunn og relevans for studiet	8
1.5	Smart Senja og Senjahopen	9
2	Teorier	10
2.1	Sosioteknisk forestillinger	10
2.2	Sosial aksept	12
2.3	Sosial Kapital	15
3	Metode	19
3.1	Forskningsdesign og metodevalg	19
3.2	Utvalg og rekruttering	20
3.3	Datainnsamling	21
3.4	Etikk	22
3.5	Analyse og tolkning	24
3.6	Validitet	25
3.7	Reliabilitet	26
3.8	Generaliserbarhet	27
3.9	Metodisk refleksjon	28
3.10	Avslutning	30
4	Analyse	31
4.1	Innledning - Feltefunn	31
4.2	Drøfting - struktur	32
4.3	Repetisjon av teoretisk rammeverk	33
4.4	Analyse av forskningsspørsmål 1 - sosioteknisk forestillinger og sosial aksept	34

4.4.1	Innledning	34
4.4.2	Mottakelse og sosiotekniske forestillinger av Smart Senja i Senjahopen	35
4.4.3	Mottakelse og sosial aksept av Smart Senja i Senjahopen	39
4.4.4	Informasjon og kommunikasjon i lys av sosioteknisk forestillinger og sosial aksept	42
4.5	Analyse av forskningsspørsmål 2 - Sosial kapital.....	46
4.5.1	Innledning	46
4.5.2	Del 1: Fellesskap og dugnadsånd.....	49
4.5.3	Del 2: Lokalt eierskap til hjørnestensbedriften og engasjement for Smart Senja	54
4.6	Repetisjon, sammenkobling, videre hensyn og avslutning.....	61
5	Referanseliste	69
	Vedlegg 1	74

1 Introduksjon

Som en del av forberedelsene til min masteroppgave i statsvitenskap ved Universitetet i Tromsø, deltok jeg høsten 2019 i kurset «SVF-3006 Energi: Strategier, omstilling, og planlegging». En sentral del av dette kurset var min deltakelse i et pilotprosjekt kjent som Smart Senja. Dette prosjektet hadde akkurat finansiering av ENOVA sitt storskala demonstrasjonsprogram knyttet til energisystemer og skulle frem til 2026 bruke 100 millioner på å teste ut ulike løsninger lokalt.

Kjernen i Smart Senja-prosjektet var implementeringen av innovative energiløsninger for å adressere utfordringer knyttet til strømmangel og begrenset nettkapasitet. Prosjektet benyttet en 'smart infrastruktur', som la opp til bruk av solcelleanlegg, småskala vind, intelligente styringssystemer og energilagring i batterier. Dette, for å takle problemer i distribusjonsnettene i Husøy og Senjahopen, begge steder på Nord-Senja. Hovedproblemet lå i å håndtere 'effekttopper' - perioder hvor energiforbruket stiger så høyt at det overgår distribusjonsnettets kapasitet, noe som kan resultere i strømbrydd eller spenningsfall som rammer både lokal industri og samfunn.

En særlig betydningsfull del i begynnelsen av prosjektet var det inkluderende aspektet - En viktig del av prosjektet var altså at aktørene og befolkningen i fiskeværene ikke bare skulle informeres om, men også inkluderes i prosessen med å finne fram til hvilke løsninger som er de mest relevante for samfunnene og bedriftene innenfor de mulige tekniske og økonomiske rammene. På denne måten kunne både prosjektaktørene og lokalsamfunnet bidra til å forme prosjektet. Som en del av dette initiativet ble det etablert en 'energikafé' - et forum hvor næringslivsaktører og lokalsamfunnet kunne diskutere prosjektet, dets utfordringer og mulige løsninger.

Min rolle i prosjektet høsten 2019 var først og fremst å forberede 'energikafé'-møtene, inkludert møter med Ishavskraft og det lokale næringslivet på Senja for å forstå deres roller i samfunnet. Etter deltakelsen i 'energikaféene', skulle jeg evaluere dette som et verktøy for samarbeid i slike prosjekter. Til slutt skulle jeg foreslå alternative metoder for å engasjere lokalsamfunnet i prosjektet.

Mitt møte med innbyggerne i lokalsamfunnene på Senja ga meg en dypere forståelse av det mangfoldet av meninger som eksisterer i og om Smart Senja-prosjektet. Det ble tydelig at det var varierende grad av forståelse for prosjektets hensikt blant befolkningen i de to fiskeværerne. Mange syntes å mangle en klar oppfatning av prosjektets mål og hvem det i hovedsak ville være til fordel for. Et mindretall viste entusiasme for alternative energikilder, drevet av forventninger om økonomisk gevinst og/eller interesse for teknologi. Noen deltakere uttrykte også en positiv holdning til prosjektet fra et samfunnsmessig perspektiv, det vil si hvis det kunne gagne deres lokale samfunn, bygd eller samfunnet som helhet.

Det samfunnsmessige perspektivet fanget særlig min interesse. Under mitt opphold på Nord-Senja lærte jeg om den sterke samholdsfølelsen i lokalsamfunnet. I Senjahopen er mange av de lokale tjenestene og aktivitetene drevet på dugnadsbasis, noe som vitner om en sterk fellesskapsfølelse. Det ble også understreket hvordan lokale bedrifter bidrar positivt til fellesskapet. I en av bygdene fikk jeg inntrykk av at dette var enda mer fremtredende tidligere, da den lokale hjørnesteinsbedriften var lokalt eid.

Mitt inntrykk var at samhørigheten i stor grad var knyttet til tilliten til disse hjørnesteinsbedriftene. Når det gjelder Smart Senja-prosjektet, var det enighet om at samstemmighet i bygda er avgjørende for suksessen.

Selv om tilbakemeldingene fra 'energikafé'-samtalene ikke var entydige, ga de et godt grunnlag for videre undersøkelse av samspillet mellom Smart Senja, lokalsamfunnet og lokale bedrifter.

Etter diskusjoner med min veileder, ble det besluttet at jeg skulle returnere til Senjahopen for å gjennomføre ytterligere samtaler, igjennom semistrukturerte intervjuer. Målet var å kartlegge de faktorene som bidrar til aksept av et storskala energiprojekt i et lokalt kystsamfunn som Senjahopen. Jeg ønsket å utforske samspillet mellom Smart Senja, lokalsamfunnet og den lokale hjørnesteinsbedriften, med særlig vekt på de sosiale aspektene.

Mer spesifikt ønsket jeg å forstå hvordan et storskala energiprojekt som Smart Senja påvirker sosiale forhold i et lokalt kystsamfunn som Senjahopen, og hvilke sosiale forhold i samfunnet som på sin side påvirker et energiprojekt som Smart Senja. Jeg ønsket også å

utforske om mottakelsen i lokalsamfunnet (deltakelse, engasjement og oppfatning) kunne bidra til økt forståelse av bærekraft og energiomstilling. Min deltakelse i energikaféene og i Smart Senja-prosjektet har vært en verdifull inngangsport for å bedre forstå innbyggernes forhold til prosjektet. Dette har inkludert deres oppfatninger, refleksjoner og engasjement. Ved å dykke dypere ned i disse aspektene, håper jeg å kunne bidra til en mer helhetlig forståelse av hvordan store energiprosjekter som Smart Senja kan interagere med og påvirke lokale samfunn, og samtidig også bli påvirket av dem.

1.1 Problemstilling

Denne masteroppgaven utforsker de sosiale faktorene som påvirket mottakelsen av det storskala energiprojektet, Smart Senja, i det lille kystsamfunnet Senjahopen. Kjernen i oppgaven er følgende problemstilling:

Hvilke hovedfaktorer bidro til et manglende engasjement og fotfeste for Smart Senja i Senjahopen, og hvordan kan disse utfordringene adresseres for å styrke fremtidig samarbeid mellom innovative energiprojekter og lokalsamfunn?

For å adressere dette har jeg formulert to forskningsspørsmål:

Forskningsspørsmål 1: Hvordan påvirket informasjon og kommunikasjon mellom Smart Senja-prosjektet og Senjahopens lokalsamfunn engasjementet og oppfatningen av prosjektet, med tanke på prosjektets positive tiltak og forsøk på å involvere lokalsamfunnet?

I det første forskningsspørsmålet tar jeg sikte på å identifisere og forstå det umiddelbare engasjementet, eller mangel på sådan, for Smart Senja blant Senjahopens innbyggere. Det var indikasjoner på at prosjektet kanskje ikke hadde blitt tilstrekkelig forankret i samfunnet, noe som ledet meg til å undersøke mulige årsaker til dette.

Gjennom informantene mine oppdaget jeg at mange i Senjahopen ikke fullt ut forsto hva Smart Senja egentlig var, eller hva det søkte å oppnå, bortsett fra at det kunne spare dem for noen kroner og bidra til å møte industriens behov. Informantene hadde generelt vanskeligheter med å etablere et sterkt bånd til Smart Senja, av flere årsaker. De uttrykte behov for en klarere «rød tråd» og «mer substans». Mange lurte også på om prosjektet i det hele tatt var avhengig av engasjement fra lokalbefolkningen.

Enkelte informanter påpekte også at det manglet en vedvarende innsats fra prosjektets side for å opprettholde engasjementet hos de som faktisk var interessert i Smart Senja. Det ble fremsatt flere forklaringer på dette, men en viktig faktor som fremkom i dataene, var at de innledende kommunikasjonsstrategiene fra Smart Senja-prosjektet virket uklare.

Forskningsspørsmål 2: Hvilken innflytelse hadde lokale kulturelle og historiske faktorer, som fellesskapsfølelse, dugnadsånd og lokalt eierskap til hjørnesteinsbedriften, på mottakelsen av Smart Senja?

I det andre forskningsspørsmålet tar jeg sikte på å kaste lys over hvordan sosiale og kulturelle faktorer påvirket mottakelsen og engasjementet rundt Smart Senja i Senjahopen. Flere av innbyggerne på Husøy og i Senjahopen fremhevet betydningen av lokalsamfunnet som en enhet. Dugnadsånden, som flere av deltakerne sa var årsaken til at de deltok på energikaféene, ble beskrevet som «essensen av vår kulturarv». Disse umiddelbare kulturelle faktorene bidro til et bredere engasjement for prosjektet.

Videre ble fellesskapet i lokalsamfunnene ytterligere brukt som en referanse i forståelsen av den umiddelbare interessen og engasjementet for energiprojektet. En deltaker fortalte at personens deltakelse på energikafè var som følge av informasjon mottatt av en nabo. En annen deltakerne understreket ideen om at alt nytt i bygden først startet hos 'naboen', og dette ble referert til som en «naboeffekt». Essensen, slik jeg oppfattet det, var at hvis naboen fikk en ny «dings», så ønsket man å ha det samme. Denne forklaringen ble satt i kontekst av tidspress og oppfatningen om at alt nytt startet hos naboen. Denne

observasjonen illustrerte for meg hvordan et godt integrert lokalsamfunn kan fungere i praksis når det gjelder innføring av nye innovasjoner.

I Senjahopen, oppsto det en interessant hendelse som mulig kan knyttes til engasjementet for energiprojekter som Smart Senja. Det var en utbredt usikkerhet blant lokalbefolkningen angående prosjektets virkelige hensikt og hvem som ville dra nytte av det. Uttrykk som «skulle man ofre sin egen tid og energi for et prosjekt, slik at bedrifter i Tromsø og lokal industri kan øke sin profitt», ble nevnt. Mange innbyggere viste tydelig usikkerhet om prosjektet faktisk ville gi fordeler for dem selv, deres barn og deres barnebarn.

Den tidlige presentasjonen av Smart Senja-prosjektet som «et felles løft» for lokal industri illustrerte ikke bare tydelig behovet for en tydeligere og mer presis «rød tråd». I tillegg var det også forskjeller i hvor mye informantene var villige til å investere sin tid, avhengig av om det bare gjaldt den lokale hjørnestensbedriften eller omfattet også storbyindustrien.

Dataene indikerte en sammenheng mellom mottakelsen av Smart Senja og graden av integrasjon i lokalsamfunnet. I et velfungerende og samkjørt lokalsamfunn, der det eksisterer en sterk symbiose mellom alle ledd, inkludert samspillet mellom lokalsamfunnet og den lokale hjørnestensbedriften, kan forekomster som «naboeffekten» potensielt utløse mer betydningsfulle konsekvenser. Dette kan være en avgjørende faktor som påvirker engasjementet for energiprojekter som Smart Senja.

Avslutningsvis, vil jeg i dette innledende kapittelet presentere beskrivelse av energiprojektet Smart Senja, kystsamfunnet Senjahopen og deretter vil jeg kontekstualisere relevans og bakgrunnen for dette studiet, og for hvordan forholdet mellom disse gir en unik mulighet til å studere dette i lys av grønn energi og omstilling.

1.2 Smart Senja

Smart Senja er et storskala pilot- og demonstrasjonsprosjekt som har som formål å utvikle fremtidens energisystemer. Prosjektet, som ledes av ARVA (tidligere Troms Kraft Nett), inkluderer samarbeid med en rekke store aktører innen energiindustrien, sammen med innbyggere og industribedrifter på Senja, inkludert hjørnestensbedriftene Nergård AS

(Senjahopen) og Brødrene Karlsen (Husøy). Det er en innovativ innsats som søker å forbedre forsyningssikkerheten i sårbart distribusjonsnett gjennom en såkalt "smart infrastruktur". UiT bidrar også i prosjekter både med stipendiater og masteroppgaver som denne gjennom et eget forskningsprosjekt kalt RENEW, samt direkte egeninnsats i Smart Senja.

Den smarte infrastrukturen består foreløpig av solcelleanlegg, smarte styringssystemer og energilagring i batterier, men det er også ambisjoner om å fase inn fornybar energi. Målet er å løse utfordringene i distribusjonsnettet på to steder på Nord-Senja – Husøy og Senjahopen. En av de største utfordringene er «effekttopper», som er tidspunkter hvor energiforbruket er på sitt høyeste, noe som kan overstige kapasiteten til distribusjonsnettet. Dette kan føre til strømbrudd eller spenningsfall, noe som påvirker lokal industri og boliger. Dette er spesielt problematisk for industrien, som kan oppleve stor usikkerhet når det gjelder strømmengde og strømkvalitet.

Som en del av Smart Senjas innsats for å takle disse problemene, har det altså blitt etablert en møteplass kalt «energikafe». Dette er et forum hvor aktører og innbyggere kan komme sammen for å diskutere mulige løsninger en gang i året. Målet er ikke bare å informere publikum om prosjektet, men også å inkludere dem i prosessen med å bestemme hvilke løsninger som er mest relevante for samfunnet og bedriftene innenfor de tekniske og økonomiske rammene.

Prosjektet legger stor vekt på deltakelse og samarbeid, og ser på dette som en viktig del av arbeidet for å skape en mer bærekraftig og effektiv energiforsyning. Ved å engasjere lokale aktører og innbyggere i utformingen av løsningene, håper Smart Senja å skape større eierskap og aksept for de nye teknologiene og tilnærmingene som utvikles. Dette er en viktig del av prosjektets overordnede strategi for å fremme energiomstilling og skape en mer bærekraftig fremtid for alle på Senja (jf. Troms Kraft, 2019).

1.3 Senjahopen

Senjahopen er en sjarmerende bygd på øya Senja i Troms og Finnmark fylke med dyp forankring i fellesskap og dugnadsånd, som er hjertet og sjelen til dette tettstedet. Denne

sterke fellesskapsånden har hjulpet innbyggerne til å overvinne utfordringer og gjøre stedet mer motstandsdyktig.

Bygdas hjørnestensbedrift er Nergård, et selskap som også har en dypt forankret tilknytning til samfunnet i Senjahopen. Nergård har bidratt til utviklingen av lokalsamfunnet, både økonomisk og sosialt. Den tidligere lederen, Ole-Arvid Nergård, var kjent for sin nærhet til samfunnet, hans evne til å samarbeide med arbeiderne og hans vilje til å støtte det lokale samfunnet når det var nødvendig.

Det lokale idretts- og ungdomslaget «Havørn» representerer også fellesskapets sterke bånd. Med et medlemstall som utgjør 250 mennesker i en bygd med bare 300 totalt boende, har Havørn vært en sterk bidragsyter til fellesskapsånden og dugnadsånden i Senjahopen. De har lagt ned utallige timer i frivillig arbeid og har bidratt til å skape en rekke tilbud og tjenester for innbyggerne.

Det lokale biblioteket har også hatt en sentral rolle i samfunnet. Det har blitt anerkjent for sin innsats for å bli en sosial møteplass, et sted der mennesker fra forskjellige bakgrunner kan møtes og lære av hverandre. Denne kulturbæringen går utover bare bøker og litteratur, den handler om menneskene bak bøkene som blir lånt ut.

Senjahopens historie er preget av samfunnsengasjement og handlekraft. Veikampen på 70-tallet er et eksempel på dette, da lokalsamfunnet i Senjahopen og Mefjordvær gikk til skattestreik for å få vei bygd ut til samfunnene. Dette står som et bevis på dugnadsånden og fellesskapsfølelsen som råder i Senjahopen.

Symbiosen mellom industri, innbyggere og organisasjoner er tydelig i Senjahopen. Denne robuste kulturen, som er rotfestet i fellesskap og dugnadsånd, har vist seg å være avgjørende for samfunnets evne til å tilpasse seg og overvinne utfordringer.

Smart Senja prosjektet ble for mange av innbyggerne sett på som en del av dette dugnadsånds-narrativet. Det er et testament til innbyggernes engasjement for samfunnet, og deres villighet til å delta aktivt i utviklingen av deres lokalsamfunn og dens fremtid.

1.4 Bakgrunn og relevans for studiet

Teknologi- og samfunnsforskning søker stadig etter dypere forståelse av energiomstilling på mikronivå, spesielt knyttet til implementering av både stor- og småskala energiprojekter i mindre samfunn (Wüstenhagen, Wolsink, & Bürer, 2007, s. 2685). Det argumenteres for at veien til et lavutslippssamfunn ligger i endringer både innen teknologi og samfunnsstrukturer, det vil si, det sosiotekniske. Det er identifisert et kunnskapshull når det gjelder forståelsen av hvordan sosiale forhold påvirker innføring av energiteknologi (Bridge et al., 2018:270-271). Forskere poengterer at det er behov for mer empirisk og teoretisk kunnskap om hva fremtidige energiforandringer vil innebære for ulike mennesker og grupper i samfunnet (jf. Abramsky, 2010, s. 359).

Tradisjonelt har offentligheten blitt sett på som en barriere for implementering av fornybar energiteknologi, med oppfatningen om at den mangler kunnskap eller moral, og derfor motsetter seg spesifikke prosjekter (Miller, Iles, & Jones, 2013, s. 143-146). Dette kan føre til strategier for å omgå antatt motstand, som kritikk av etablerte møteplasser for energiutviklere i samspill med offentligheten, med mål om prosjektaksept snarere enn toveis kommunikasjon.

Imidlertid finnes det også en alternativ tilnærming, kjent som PIMBY (Please In My Backyard), som representerer en mer positiv holdning til lokale energiprojekter. Dette perspektivet anerkjenner at lokalsamfunn ofte ønsker og verdsetter fordelene av lokale energiprojekter, forutsatt at de føler at prosjektene er i deres interesse, og at de blir tilstrekkelig informert og inkludert i prosessen (Brinkman, & Hirsh, 2017, s. 356-357). PIMBY-tilnærmingen understreker behovet for å lytte til og forstå lokale synspunkter, og å involvere lokalsamfunn i planleggings- og beslutningsprosesser.

Det påpekes at den tradisjonelle forestillingen om offentligheten som en motstander er en overforenkling, som overser den sosiale kompleksiteten i slike situasjoner. Ryhaug & Skjølvold (2021, s. 13) hevder at å se på offentligheten som en barriere resulterer i at deltakelse reduseres til enten aksept eller motstand mot en teknologi. Miller et al. (2013, s. 43) påpeker at mange endringer i energiomstillingen skjer med få innspill fra berørte lokalsamfunn og uten hensyn til forbrukernes stemme. Ved å utforske og forstå sosiale aspekter ved innføring av ny teknologi kan man oppnå en dypere forståelse som er

nødvendig for å nå klimamålene. Pilot- og demonstrasjonsprosjekter som Smart Senja er tilnærminger til denne problemstillingen.

1.5 Smart Senja og Senjahopen

Undersøkelsen av Smart Senja-prosjektet og dets interaksjon med det lille kystsamfunnet Senjahopen er av stor betydning i forhold til grønn energiomstilling. Studien belyser et viktig aspekt av overgangen til fornybar energi: hvordan lokale samfunn, spesielt de i perifere og geografisk isolerte områder som Senjahopen, responderer på, og engasjerer seg i, store energiprojekter.

For det første, kaster studien lys over det komplekse samspillet mellom teknologisk innovasjon og samfunnsmessig aksept. Senjahopen, med sin sterke kulturarv og nært knyttede samfunn, gir en unik setting for å studere hvordan slike samfunn kan påvirke og bli påvirket av store energiprojekter. Det gir innsikt i hvordan sosiale og økonomiske faktorer kan påvirke implementeringen og støtten til fornybare energiprojekter. Dette er en viktig forståelse for å sikre bred sosial aksept av grønn energiomstilling.

For det andre, gir studien av Senjahopen som et kystsamfunn en mulighet til å forstå hvordan energiprojekter kan tilpasses ulike kontekster. Det er en unik mulighet til å lære om hvordan man kan skape en vellykket overgang til fornybar energi i små, isolerte samfunn, som ofte har unike utfordringer og muligheter sammenlignet med større byer og tettsteder.

Til slutt, studien bidrar til å informere lokale beslutningstakere, bedrifter og beboere om muligheter og utfordringer knyttet til energiprojekter som Smart Senja. Den kan hjelpe til med å identifisere effektive strategier for å håndtere disse utfordringene og fremme bærekraftig utvikling.

Masteroppgavens problemstilling, om manglende engasjement for Smart Senja i Senjahopen, er derfor svært relevant. Ved å forstå de viktigste faktorene som bidrar til manglende engasjement, kan vi bedre forstå hvordan man kan styrke samarbeidet mellom innovative energiprojekter og lokale samfunn, ikke bare i Senjahopen, men i lignende

samfunn over hele verden. Dette kan potensielt bidra til å akselerere overgangen til grønn energi og bidra til en mer bærekraftig fremtid.

2 Teorier

Denne masteroppgaven søker å undersøke hvilke hovedfaktorer som bidro til et manglende engasjement og fotfeste for Smart Senja i Senjahopen, og hvordan disse utfordringene kan adresseres for å styrke fremtidig samarbeid mellom innovative energiprojekter og lokalsamfunn. For å belyse problemstillingen og besvare de to forskningsspørsmålene, vil oppgaven benytte seg av et teoretisk rammeverk bestående av tre sentrale teorier: sosiotekniske forestillinger (Jasanoff & Kim, 2015), sosial aksept (Wüstenhagen et al., 2007) og sosial kapital (Putnam, 2000).

Sosiotekniske forestillinger gir innsikt i hvordan samfunnets kollektive forestillinger om teknologisk fremtid påvirker utformingen og aksepten av energiprojekter som Smart Senja (Jasanoff & Kim 2015). Sosial aksept fokuserer på faktorer som påvirker folks aksept av og holdninger til nye energiprojekter og teknologier (Wüstenhagen et al., 2007). Til slutt vil sosial kapital belyse hvordan tillit, nettverk og normer innenfor lokalsamfunnet påvirker samarbeid og engasjement i energiprojekter (Putnam, 2000).

Ved å anvende disse teoriene sammen, vil oppgaven kunne utforske hovedfaktorene som bidro til et manglende engasjement for Smart Senja i Senjahopen. Rammeverket vil også gi mulighet for å undersøke overføringsverdien av Smart Senja-prosjektet til bredere energiomstillingsinitiativer og belyse eventuelle begrensninger og utfordringer knyttet til prosjektets lokale forankring og samarbeid med lokalsamfunnet og bedrifter.

2.1 Sosioteknisk forestillinger

Sosiotekniske forestillinger er et teoretisk konsept som gir perspektiv på å forstå hvordan samfunnets kollektive forestillinger om teknologisk fremtid former og påvirker utformingen

og aksepten av energiprojekter og teknologier. Jasanoff og Kim (2015, s. 4) definerer sosiotekniske forestillinger som «kollektivt forestilte former for sosialt liv og sosial orden reflektert i design og realisering av nasjonsspesifikke vitenskapelige og/eller teknologiske prosjekter».

Sosiotekniske forestillinger kan gi et rammeverk for å forstå hvordan visjoner og forventninger om fremtidige energisystemer og teknologier påvirker beslutningstaking, politikk og praksis på lokalt, nasjonalt og globalt nivå (Jasanoff & Kim, 2015; Miller et al., 2013). I sammenheng av Smart Senja-prosjektet i møte med Senjahopen kan teorien bidra til å belyse hvordan deler av lokalsamfunns forestillinger om energiframtiden og potensialet i smarte energiløsninger påvirker deres engasjement og aksept av prosjektet.

Teorien kan også hjelpe med å identifisere mulige spenninger og konflikter mellom ulike aktørers forestillinger, for eksempel mellom prosjektledelsen, lokalsamfunnet og lokale bedrifter.

Mer spesifikt, kan sosiotekniske forestillinger brukes til å forstå sammenhengen mellom engasjement blant lokalbefolkningen i Senjahopen og Smart Senjas presentasjon av prosjektets visjon og mål. Det kan være et gap mellom prosjektets visjon (eller presentasjon av prosjektets visjons) og lokalbefolkningens forestillinger om hva prosjektet kan bety for dem (Jasanoff & Kim, 2009; Jasanoff, 2015). I praksis betyr dette at mottakelsen og engasjementet i prosjektet blant lokalsamfunnet kan påvirkes av deres egne sosiotekniske forestillinger som følge av manglende klarhet rundt hva Smart Senja-prosjektet faktisk handler om. Dette kan indikere et potensielt tomrom i Smart Senjas sosiotekniske forestilling, noe som tyder på at prosjektets mål, fremgangsmåte og tidslinje ikke er presentert på en måte som er i samsvar med lokalsamfunnets egne forventninger og forestillinger. Dette gapet kan ha oppstått på grunn av flere faktorer, for eksempel manglende kommunikasjon, kulturelle barrierer eller ulike prioriteringer. Ulike grupper i samfunnet, som teknologientusiaster, økonomisk interesserte og sosialt orienterte, kan ha ulike forestillinger om prosjektets mulige fordeler og dermed engasjere seg i ulik grad.

Teorien er tidligere brukt innen konsepter som «Island Imaginaries», som setter fokus på særskilte aspekter ved mindre, ofte isolerte, samfunn. Slike samfunn har ofte en sterk følelse av fellesskap, og det argumenteres for at øysamfunn kan være spesielt relevante for

undersøkelser av sosiotechniske forestillinger, da de kan ses på som mikroversjoner av det større samfunnet. De kan dermed fungere som ideelle prøveområder for teknologisk innovasjon, hvor pilot- og demonstrasjonsprosjekter kan testes før de implementeres i større skala på fastlandet (Skjølsvold, Ryhaug & Throndsen, 2020:2-3).

I analysen av Smart Senja-prosjektet vil teorien om sosiotechniske forestillinger kunne gi innsikt i hvordan ulike informanters forestillinger om fremtiden påvirker deres syn på prosjektets potensial, utfordringer og muligheter, samt deres engasjement og samarbeid i prosessen.

2.2 Sosial aksept

Sosial aksept er et annet viktig teoretisk-analytisk-rammeverk for å belyse og konseptualisere lokalbefolkningens reaksjoner og engasjement i forbindelse med energiprojekter som Smart Senja i Senjahopen. Sosial aksept speiler en prosess der ulike samfunnsaktører gradvis aksepterer og støtter nyvinninge – eller motsatt, enten det er nye teknologier, infrastrukturer, eller politiske initiativ (Wüstenhagen et al., 2007:2683-2691). Sosial aksept kan kategoriseres i tre hoveddimensjoner: markedsaksept, lokalsamfunnsaksept, og politisk aksept (Wüstenhagen et al., 2007, s. 2684). I denne studiens kontekst er det spesielt relevant å utforske lokalsamfunnsaksept, som referere til hvordan lokale aktører, som innbyggere, bedrifter og organisasjoner, reagerer på og støtter energiprojekter i deres lokalsamfunn, som i dette tilfellet er Smart Senja-prosjektet i Senjahopen.

Rammeverket kan være spesielt relevant for energiprojekter som Smart Senja, der støtten og engasjementet fra lokalsamfunnet og bedrifter kan være avgjørende for prosjektets suksess og overføringsverdi. De kan bidra til å analysere hvordan ulike faktorer, slik som oppfattet rettferdighet, tillit, kommunikasjon og deltakelse, kan påvirke lokalsamfunnets forventning til prosjektet (Wüstenhagen et al., 2007, s. 2686).

Rammeverket kan bidra til å belyse hvordan Senjahopens lokalbefolkning ser på Smart Senja, basert på deres individuelle og kollektive oppfatninger, holdninger og vurderinger. Dette inkluderer hvilke aspekter ved prosjektet informanter finner engasjerende eller mindre engasjerende, samt hvilke vurderinger de legger vekt på - sosiale, økonomiske eller miljømessige. Videre kan det bidra til å si noe om hvorvidt informantene verdsetter deltakelse i beslutningsprosesser, og hvilke tillits- og samarbeidsfaktorer som spiller en rolle. Med det kan vi si mer om hvordan lokalsamfunnet har opplevd sin interaksjon med Smart Senja, og hvordan denne helhetlige opplevelsen har påvirket deres engasjement i prosjektet.

Sosiotekniske forestillinger og sosial aksept komplementerer hverandre ved å besvare hovedproblemstillingen rundt årsakene til manglende engasjement i Senjahopen. De bidrar også til å svare på forskningsspørsmålet om hvordan kommunikasjon og informasjon mellom Smart Senja og lokalsamfunnet har påvirket engasjement og oppfattelse av prosjektet, til tross for prosjektets positive initiativ og forsøk på å involvere samfunnet. Mens sosiotekniske forestillinger kan kaste lys over hvordan ulike informanternes individuelle forventninger om formål, fordeler og ulemper med Smart Senja påvirker deres engasjement, gir sosial aksept et rammeverk for å peke spesifikt mot de aspekter av prosjektet som informantene mener er uklare eller mangelfulle. Dette kan igjen kobles til deres samlede engasjement for Smart Senja. Dermed, både sosiotekniske forestillinger og sosial aksept bidrar til å gi en dypere forståelse av lokalsamfunnets reaksjoner og engasjement i forbindelse med Smart Senja-prosjektet.

I diskurser av borgernes rolle i forhold til det sosiotekniske, har tidligere forskning forsøkt å kartlegge forholdet mellom offentligheten og ny fornybar teknologi, den sosiotekniske interaksjonen. Det er et mangfold av forskning og teorier innen dette feltet, og Ryhaug fremhever over 90 slike teorier (Ryhaug, Skjølsvold, & Heidenreich, 2018, s. 286; Sovacool & Hess, 2017). Tradisjonelt har det blitt lagt vekt på å skape diskusjon og kommunikasjon for å oppnå sosial aksept, der borgerne ofte har blitt ansett som kunder og passive mottakere av teknologier.

Jeg vil trekke frem tre reaksjonsmønstre i forhold til sosial aksept: NIMBY (Not In My Backyard), PIMBY (Please In My Backyard) og WIMBY (Why In My Backyard).

NIMBY symboliserer en holdning der offentligheten betraktes som motstandsdyktige eller som potensielle hindringer i en bestemt geografisk region, deres "bakgård", ved innføring av fornybar energiteknologi. Til tross for at de kanskje støtter lignende prosjekter andre steder, er de mindre villige til å gjøre det i deres umiddelbare nærhet (Batel, 2020, s. 1).

Offentligheten blir ofte sett på som mangelfull i kunnskap eller moral, og derfor som motstandere av bestemte prosjekter (Miller, et al., 2013, s. 143-146). Det har blitt påpekt at denne tradisjonelle oppfatningen av offentligheten som motstander er en overforenkling som ignorerer sosial kompleksitet i slike situasjoner (Wüstenhagen et al., 2007, s. 2685).

PIMBY-reaksjonen, derimot, viser til de situasjoner der offentligheten viser støtte for innføring av ny energiteknologi. Her ser offentligheten innføringen som potensielt fordelaktig for dem selv og deres lokalsamfunn, og er derfor positive til energiprojekter (Brinkman & Hirsh, 2017, s. 337). Denne reaksjonen illustrerer at det noen ganger oppstår helt motsatte effekter av NIMBY ved innføringen av energiprojekter i lokalsamfunn.

WIMBY-konseptet befinner seg mellom NIMBY og PIMBY. Dette mønsteret forsøker å definere hvordan passiv motstand, eller likegyldighet blant lokalbefolkningen og innbyggerne når det kommer til deltakelse i energiomstillingsprosjekter i det lokale energilandskapet, kan brytes ned til spørsmål om 'hvorfor'. Hvorfor skal vi (lokale innbyggere) støtte et energiprojekt? (jf. Kristoffersen & Svartdal, 2023). Dette konseptet indikerer at energiprojekter som neglisjerer lokale samfunnspraksiser eller ikke engasjerer seg tilstrekkelig i å forstå sosiale faktorer som påvirker et prosjekts mottakelse i et lokalsamfunn, kan lede til at WIMBY (Why In My Backyard) raskt blir til NIMBY (Not In My Backyard). Med andre ord, et energiprojekt som møter på likegyldighet enten i form av passiv støtte eller passiv motstand, kan befinne seg i en posisjon hvor ved feilvurdering kan potensiell støtte for et energiprojekt omskapes til motstand. WIMBY oppfordrer til å utforske nye måter å sikre og muligens forbedre fremtiden for lokalsamfunn, ved å gjøre dem til berørte og aktive deltakere i endringsprosessen (jf. Kristoffersen & Svartdal, 2023).

Disse tre teoriene innen sosial aksept (NIMBY, PIMPBY og WIMBY) gir verdifulle innfallsvinkler for å analysere mottakelsen av Smart Senja-prosjektet i Senjahopen, og gir en referanseramme for å klassifisere hvor informantene befinner seg. Mange informanter var i

utgangspunktet positive eller nysgjerrige på energiprojektet Smart Senja, særlig hvis det kunne være til fordel for lokalsamfunnet og samfunnet generelt. Noen informanter viste derimot likegyldighet til prosjektet, men samtidig en passiv støtte. Over tid ble mange informanter mer likegyldige på grunn av manglende forståelse og en følelse av at deres engasjement ikke ble anerkjent.

For eksempel, i analysen av Smart Senja, kan sosial aksept-teorien bidra til å forklare variasjoner i engasjement og støtte blant individer og grupper i Senjahopen og Husøy, og hvordan dette påvirker prosjektets mottakelse og forankring i lokalsamfunnet. Den kan også belyse hvordan effektiv kommunikasjon og dialog mellom prosjektledelse, lokalsamfunn og lokale bedrifter kan bidra til å bygge tillit og forståelse, og dermed øke sosial aksept for energiprojektet (Wüstenhagen et al., 2007).

Det er viktig å understreke at kulturelle og geografiske forskjeller varierer betydelig, og komplekse sosiale faktorer kan ikke alltid forklares bredt. Dette gjør Senjahopen som case ekstra interessant, da det kan gi innsikt i noen sosiale kompleksiteter som kan bidra til større forståelse rundt implementering av innovative prosjekter i et lokalsamfunn og sosial aksept knyttet til dette. Mange av barrierene for vellykkede prosjekter kan sees som et resultat av manglende sosial aksept (Wüstenhagen et al., 2007, s. 2685).

2.3 Sosial Kapital

«Sosial kapital», som et begrep innenfor samfunnsvitenskapene, representerer ressursene tilgjengelig for individer og grupper som et resultat av deres sosiale nettverk, relasjoner, og samarbeid (Putnam, 2000, s. 19-22). Sosial kapital er nært knyttet til det som ofte omtales som «borgerdyd», og sosial kapital understreker at borgerdyd er mest effektivt når det er forankret i et tett nettverk av gjensidige sosiale relasjoner (Putnam, 2000, s. 16). Dette konseptet kan bli kategorisert på tre ulike måter.

«Bonding» henviser til de sterke båndene som oppstår internt i en gruppe, som for eksempel i familien eller blant nære venner. Den andre kategorien, «bridging», dreier seg om de

svakere forbindelsene mellom ulike grupper eller samfunn. Sist, men ikke minst har vi «linking», som beskriver forbindelser mellom individer og institusjoner, for eksempel myndigheter eller organisasjoner. I forhold til Senjahopen og Smart Senja-prosjektet er det «bonding» og «bridging» som utgjør de mest relevante kategoriene.

Sosial kapital har stor påvirkningskraft på individuell og kollektiv atferd, tillit, samarbeid, og innovasjon (Putnam, 2000). Sett i sammenheng med Smart Senja-prosjektet, kan teorien om sosial kapital hjelpe oss å forstå hvordan lokale sosiale relasjoner og nettverk - mellom Senjahopens lokalsamfunn, hjørnesteinsbedriften Nergård og prosjektet - påvirker engasjement, aksept og samarbeid i energiomstillingsprosessen.

For eksempel kan høy sosial kapital, i form av både «bonding» og «bridging», bidra til å skape tillit og samarbeid mellom ulike aktører. Dette kan hjelpe å belyse hvordan sterke sosiale bånd (bonding) internt i et lokalsamfunn kan stimulere til engasjement (bridging) og tilslutning til prosjekter som Smart Senja. Dette kan igjen føre til en mer vellykket og inkluderende energiomstilling (Putnam, 2000). Omvendt kan lav sosial kapital, karakterisert av svake bånd og lav tillit mellom aktørene, føre til motstand, skepsis og mangel på engasjement for prosjektet.

Nan Lin (2002, s. 19-20) definerer fire elementer for hvordan sosial kapital kan påvirke og forbedre utfallene av handlinger på en instrumental måte. Det første elementet er informasjonsflyt. Sosiale bånd kan finnes på strategiske steder eller inneha innflytelsesrike posisjoner, og informasjonsdeling innen disse båndene kan muliggjøre nyttig informasjon og valg for enkeltpersoner som ellers ikke ville hatt tilgang til dette.

Det andre elementet er innflytelse - sosiale bånd kan utøve innflytelse på de aktørene som spiller en avgjørende rolle i beslutningsprosesser.

Det tredje elementet er sosiale referanser. Aktører kan se at en enkeltperson har anerkjente relasjoner, noe som reflekterer enkeltpersonens sosiale referanser og tilgang til ressurser gjennom sine sosiale nettverk og relasjoner. Dette kan være nyttig for en aktør, fordi den enkeltpersonen kan tilby ressurser utover sin personlige kapital.

Det fjerde og siste elementet er forsterkning. En enkeltperson kan bli anerkjent og beundret for sin verdighet, og som medlem av en sosial gruppe som deler samme interesser og ressurser, kan denne enkeltpersonen være offentlig anerkjent og ha et fortrinn og rett på visse ressurser (Nan Lin, 2002).

I analysen av mottakelsen, og det relative fraværet av engasjement for Smart Senja i Senjahopen, framstår to faktorer som særlig sentrale av Nan Lins (2002) forklaring på sosial kapital: 'informasjonsflyt' og 'innflytelse'. Disse to dimensjonene kan brukes til å kaste lys over hvordan kulturelle og historiske elementer som fellesskapsfølelse og dugnadsånd kan påvirke engasjementet rundt Smart Senja i Senjahopen.

Mer spesifikt, kan Nan Lins konsept om 'informasjonsflyt' gi en viktig innsikt. Han foreslår at tette sosiale bånd innenfor et samfunn, særlig mellom aktører som befinner seg på strategiske steder og i innflytelsesrike posisjoner, kan gi individer tilgang til informasjon og muligheter de ellers ikke ville hatt. Ved å anvende dette rammeverket kan vi forstå hvordan «nabopratt» i et tett sammensveiset og godt integrert lokalsamfunn kan stimulere engasjement og støtte for energiprojekter som Smart Senja.

I denne sammenhengen kan «nabopratt» forklare det umiddelbare oppmøtet ved energikafeene i oppstartsfasen av Smart Senja i 2019-2020, og gi en overordnet forståelse av engasjementet for prosjektet.

Påfølgende kan Lins (2002) andre konsept, 'innflytelse' gi et verdifullt perspektiv på den betydelige rollen lokale hjørnesteinsbedrifter kan inneha innad i et lokalsamfunn. Disse bedriftene, forankret i den lokale kulturen, fungerer ofte som katalysatorer for informasjon og handlinger som ikke nødvendigvis ville være tilgjengelig for enkeltpersoner i det daglige liv. I denne spesifikke konteksten gir Nan Lins (2002) rammeverk for sosial kapital en innsiktsfull forståelse av hvorfor sterke bånd og dyp samhørighet mellom samfunnsmedlemmene, som observeres i lokalsamfunn som Senjahopen og Husøy, kan ha en direkte innvirkning på engasjementet rundt energiinitiativer som Smart Senja.

Lokale hjørnesteinsbedrifter, som er fundamentale for økonomien og samfunnet i regionen, kan ha en betydelig innvirkning på folks holdninger og engasjement i prosjekter som angår fellesskapet. Sosial kapital teorien kan derfor bidra med å analysere hvordan eierskap og

styringsstrukturer i lokale hjørnestensbedrifter påvirker samspillet mellom lokalsamfunnet i Senjahopen og Smart Senja-prosjektet. For eksempel, kan høyere grad av lokalt eierskap og involvering i beslutningstaking i slike bedrifter føre til en sterkere følelse av felles ansvar og engasjement i prosjekter som er viktige for lokalsamfunnet, som Smart Senja.

Mer spesifikt, gjør dette rammeverket det mulig å utforske og sammenligne hvordan 'bonding' og 'bridging' manifesterer seg i de to forskjellige lokalsamfunnene. Husøy, en nabobygd til Senjahopen, presenterer en interessant kontrast til Senjahopen. Data indikerer at Husøy har en sterkere 'bonding' og 'bridging' kapital, forankret i en dypere symbiose mellom lokalsamfunnet og den lokale hjørnestensbedriften, Brødrene Karlsen, som er lokalt eid. Det antydes i intervjuene av informantene i Senjahopen også at engasjementet for Smart Senja-prosjektet er mer utpreget i Husøy enn i Senjahopen.

Sosial kapital kan også bidra til å forklare andre aspekter ved det lokale engasjementet for Smart Senja i Senjahopen. Dette engasjementet kan sees som en forlengelse av lokalsamfunnets fellesskap og dugnadsånd, to kulturelle og historiske fenomener som preger området. Det er tydelig at det lokale fellesskapet i Senjahopen, som gjennom tidene har fostret en solidarisk dugnadsånd, har skapt en 'bonding' kapital. Denne kapitalen har igjen dannet broer for utvidet engasjement, i form av 'bridging' kapital, da lokalbefolkningen har samlet seg om et felles prosjekt som strekker seg utover deres umiddelbare sosiale nettverk (Putnam, 2000, s. 20-22).

Sosial kapitalteori kan dermed gi innsikt i hvordan kulturelle og historiske forhold innenfor lokalsamfunn kan fungere som katalysatorer for engasjement for innovative energiinitiativer som Smart Senja. I tillegg, i samspill med begreper som sosiotekniske forestillinger og sosial aksept, kan sosial kapitalteori bidra til å forstå hvordan man kan adressere utfordringer for å styrke samarbeidet mellom fremtidige innovative energiprojekter og lokalsamfunn.

Ved å analysere sosial kapital i Senjahopen og Husøy, kan vi få innsikt i hvordan lokale sosiale forhold og relasjoner påvirker aksepten av Smart Senja-prosjektet i Senjahopen og dets evne til å engasjere og involvere ulike aktører i energiomstillingsprosessen.

3 Metode

Dette kapitlet gir en beskrivelse av de forskningsmetodene som er anvendt for å besvare problemstillingen og de tilhørende forskningsspørsmålene. Problemstillingen setter søkelys på de viktigste faktorene som bidro til manglende engasjement og fotfeste for Smart Senja-prosjektet i Senjahopen, samt hvordan disse utfordringene kan adresseres for å styrke samarbeidet mellom innovative energiprojekter og lokalsamfunn i fremtiden.

Dette kapitlet presenterer forskningsdesign og metodevalg, samt beskriver datainnsamling, dataanalyse, etiske hensyn og metodiske refleksjoner.

3.1 Forskningsdesign og metodevalg

En kvalitativ metode med et etnografisk rammeverk er valgt for å få en dypere forståelse av de kulturelle, sosiale og kommunikative aspektene som påvirker engasjementet og interaksjonen mellom Smart Senja og deler av lokalsamfunnet i Senjahopen (Thaagard, 2013, s. 11). Etnografisk tilnærming legger vekt på å forstå menneskers erfaringer, meninger og verdier gjennom deltakende observasjon, samtaler og intervjuer i feltet (Brinkmann og Tangaard, 2012, s. 171-184). Studien tar for seg to forskningsspørsmål. Det første spørsmålet undersøker hvordan informasjon og kommunikasjon mellom Smart Senja-prosjektet og Senjahopens lokalsamfunn påvirker engasjementet og oppfatningen av prosjektet. Det andre spørsmålet fokuserer på den lokale kulturen og historiske faktorenes rolle, som fellesskap, dugnadsånd og lokalt eierskap til hjørnestensbedriften, i mottakelsen av Smart Senja-prosjektet og engasjementet fra lokalsamfunnet. I diskusjonen til slutt, søker oppgaven også å identifisere de viktigste suksessfaktorene for å skape et sterkt og bærekraftig samarbeid mellom innovative energiprojekter som Smart Senja og lokalsamfunn.

For å besvare forskningsspørsmålene er det også valgt et casestudie-design, som er en velegnet metode for å utforske dybden av komplekse sosiale fenomener og i en spesifikk sammenheng (Tjora, 2017, s. 40-42).

I løpet av en periode fra 2019 til 2020 ble det tilbrakt totalt 16 dager i Senjahopen for å samle inn data. Gjennom bruk av intervjuer, observasjon, og deltakende observasjon ble det satt søkelys på å avdekke de faktorene som påvirker engasjement og samarbeid mellom Smart Senja-prosjektet og lokalsamfunnet.

Intervjuer gir mulighet for å samle inn rike og detaljerte data om informantenes oppfatninger og erfaringer, samt deres forståelse av prosjektet og samarbeidet (Brinkmann og Tangaard, 2012, s. 20-24). Styrken ved intervjuer er evnen til å utforske komplekse temaer og avdekke dypere innsikt i informantenes perspektiver (jf. Brinkmann og Tangaard, 2012). En mulig svakhet ved intervjuer er at de kan være preget av informantens tolkning og hukommelse, samt forskerens egen forforståelse og påvirkning.

Deltakende observasjon og observasjon er sentrale metoder i etnografiske studier og gir forskeren mulighet til å studere sosiale prosesser og interaksjoner i deres naturlige kontekst (Aase, 2014, s. 34-36). Styrken ved disse metodene ligger i deres evne til å gi førstehåndsinnsikt i lokale praksiser, normer og verdier. En svakhet ved deltakende observasjon og observasjon er at forskerens tilstedeværelse og rolle i feltet kan påvirke informantenes atferd og interaksjoner (Aase, 2014).

Samlet sett bidrar valget av en kvalitativ tilnærming og metoder i denne studien til å etablere et godt rammeverk for en omfattende forståelse av de faktorene som påvirker hvordan Smart Senja-prosjektet blir mottatt i Senjahopens lokalsamfunn. Ved å kombinere ulike metoder, bidrar studien til å styrke validiteten og troverdigheten av funnene (Tjora, 2017). På et overordnet nivå gir dette mulighet for å identifisere suksessfaktorer og utfordringer som er relevante for samarbeidet mellom innovative energiprojekter og lokalsamfunn.

3.2 Utvalg og rekruttering

For å gi et omfattende og rikt datagrunnlag ble det lagt vekt på å rekruttere et bredt spekter av informanter fra Senjahopens lokalsamfunn. Jeg ønsket å intervju innbyggere i Senjahopen på grunn av deres lavere oppmøte på energikaféen sammenlignet med Husøy. Jeg observerte også at ulike sosiale faktorer internt i Senjahopen kunne være årsaken til

mindre engasjement for Smart Senja sammenlignet med Husøy. Ideelt sett ville denne studien inkludert en mer omfattende undersøkelse av både Husøy og Senjahopen for å styrke resultatenes validitet. Imidlertid, på grunn av tidsbegrensninger, omfang av oppgaven og min egen erfaring, valgte jeg å begrense meg til Senjahopen som case.

Utvalgs-kriterier og rekrutteringsprosessen inkluderte snøballmetoden med utgangspunkt fra to ulike miljøer og strategisk tilfeldig utvalg (Thagaard, 2013). Snøballmetoden innebærer å be eksisterende informanter om å anbefale andre mulige informanter, noe som kan være verdifullt for å etablere kontakt med et nettverk av aktører med spesifikke egenskaper (Thagaard, 2013, s. 61-62). Denne metoden ble benyttet for å identifisere informanter som hadde relevant kunnskap og erfaring knyttet til min undersøkelse av mottakelsen av Smart Senja-prosjektet i lokalsamfunnet, Senjahopen. Strategisk tilfeldig utvalg innebærer en målrettet tilnærming for å inkludere informanter med ulike perspektiver og bakgrunner for å få et mest mulig representativt bilde av situasjonen (Thagaard, 2013). Til dels vellykket, ble dette benyttet for å sikre at utvalget inkluderte et mangfold av informanter fra ulike aldersgrupper, kjønn, bakgrunner og roller i forhold til Smart Senja-prosjektet og lokalsamfunnet. Representativitet og mangfold i utvalget var viktig for å forstå de ulike faktorene som bidrar til samarbeid og engasjement i Senjahopens lokalsamfunn. Ved å inkludere et bredt spekter av perspektiver, øker studiens eksterne validitet og generaliserbarhet (Thagaard, 2013).

Det er imidlertid viktig å merke seg at kvalitative studier ofte har begrenset representativitet og generaliserbarhet sammenlignet med kvantitative studier, ettersom de fokuserer på dybde og detaljer heller enn bredde og tall (jf. Thagaard, 2013, s. 32). Selv om utvalget i denne studien er variert og inkluderer et mangfold av perspektiver, kan det ikke hevdes å være uttømmende eller fullstendig representativt for alle aktører og perspektiver i Senjahopens lokalsamfunn.

3.3 Datainnsamling

I denne studien ble det benyttet flere metoder for å samle inn kvalitative data, inkludert intervjuer, deltakende observasjon og feltsamtaler. Datainnsamlingsprosessen inkluderte

flere trinn og aktiviteter for å oppnå en helhetlig og detaljert forståelse av samarbeidet mellom Smart Senja-prosjektet og Senjahopens lokalsamfunn. Jeg benyttet båndopptaker og utførte en tematisk kategoriserende transkribering av dataen, utført gjennom en iterativ prosess av problemstillingen (jf. Tjora, 2017, s. 18). I denne sammenheng innebærer det en kontinuerlig revisjon av spørsmålene og problemstillingen basert på feltarbeidsfunn. Masteroppgavens initiale fokus var å utforske Smart Senjas visjon og dens performative potensial. Dette endret seg over tid, til å studere hvordan Smart Senja kan forsterke sosiale og økonomiske fordeler. Til slutt konsentrerte oppgaven seg om å identifisere de primære faktorene som bidro til det begrensede engasjementet og fotfestet til Smart Senja-prosjektet i Senjahopen.

Intervjuer ble gjennomført med ulike informanter, så vel som noen nøkkelinformanter, fra lokalsamfunnet i Senjahopen for å få innsikt i deres perspektiver, oppfatninger og erfaringer (Kvale & Brinkmann, 2009). I alt ble det gjennomført tre telefonintervjuer med lokale, to gruppeintervjuer (ett med to forskere og én informant og ett med to informanter og én forsker) og syv individuelle ansikt-til-ansikt-intervjuer med lokalbefolkning i Senjahopen.

Deltakende observasjon og observasjon ble utført i ulike sammenhenger, inkludert møter, arrangementer og aktiviteter knyttet til Smart Senja-prosjektet og lokalsamfunnet. Jeg deltok og observerte på steder som energikaféer, lokale samlingsplasser og ekskursioner, noe som ga førstehåndsinnsikt i sosiale prosesser, kommunikasjonsmønstre og kulturelle faktorer som påvirker samarbeidet (Tjora, 2017).

3.4 Etikk

Gjennom hele forskningsprosessen er det avgjørende å være oppmerksom på og håndtere etiske utfordringer og problemstillinger. I denne studien ble flere aspekter ved etikk vurdert og ivaretatt for å sikre ansvarlig og respektfull behandling av informanter og data.

Anonymitet og konfidensialitet ble ivaretatt ved å anonymisere informanter og andre personer som ble nevnt i intervjuer og observasjoner (Thagaard, 2013, s. 229). Pseudonymer og generelle beskrivelser ble benyttet for å beskytte informantenes identitet og hindre at informasjon kunne spores tilbake til enkeltpersoner.

Informert samtykke ble innhentet fra alle informanter før datainnsamlingen startet og prosjektet fikk godkjenning av NSD før påbegynt datainnsamling. Dette innebar å forklare formålet med forskningen, hvordan dataene ville bli brukt og lagret, og informere om deres rett til å trekke seg fra studien når som helst uten negative konsekvenser. Informanter ble også informert om at de kunne be om at spesifikk informasjon ikke ble inkludert i masteroppgaven. Min egen posisjon og interaksjon med informanter ble kontinuerlig reflektert over for å sikre etiske prinsipper ble overholdt. Det ble rettet oppmerksom på intervjusettingene og mulige følelser av ubalanse mellom intervjuende og de intervjuede (informantene), og jeg arbeidet for å skape et trygt og tillitsfullt miljø der informanter kunne dele sine tanker og erfaringer uten frykt for represalier eller negative konsekvenser.

Etisk ansvar var en integrert del av forskningsprosessen, og hadde innflytelse på alle stadier, fra planlegging og datainnsamling til analyse og presentasjon av funn (Thagaard, 2013, s. 230). Gjennom prosessen ble det jevnlig reflektert over hvordan personlige holdninger, verdier og posisjoner kunne påvirke forskningen og dens etiske implikasjoner. Veiledning og støtte ble søkt fra veiledere og medstudenter for å håndtere disse utfordringene på en ansvarlig og etisk korrekt måte.

Forskningens tilknytning til Smart Senja: Gitt menneskene i Senjahopen, deres åpne, ærlige og jordnære natur, hvor man kaller en spade for spade, har det vært viktig å være ekstra nøye med etiske hensyn med tanke på min involvering i prosjektet som tilknyttet student. Jeg har tydeliggjort min rolle og sagt at jeg er tilknyttet prosjektet som en uavhengig student som ønsker å forske på mottakelsen av prosjektet. Jeg har vært åpen og ærlig om min rolle og motivasjoner for intervjuene og tatt hensyn til taushetsplikt med tanke på å ikke skade prosjektet eller enkeltpersoner.

På en side kan informantene være forsiktig med hva de sier, eller kan føle seg presset til å gi positive tilbakemeldinger på prosjektet på grunn av min tilknytning til Smart Senja som 'uavhengig student', og det kan resultere i uærlige svar. Men jeg var i avslappede sammenhenger og følte selv det ikke var anstrengende. Den semistrukturerte intervjuguide gjorde samtalen mye løsere og mindre anstrengt. Intervjuene varte alt fra 20 minutter til 2 og en halv time, noe som kan tyde på tillit- og interesse for tema i masteroppgaven.

Å være tilknyttet Smart Senja har sannsynligvis påvirket både forskningsprosessen og etiske overveielser. Det har imidlertid også vært en mulighet til å øke bevisstheten om de etiske utfordringene og arbeide proaktivt for å håndtere dem på en ansvarlig og respektfull måte. Ved å være åpen og ærlig om min rolle, kommunisere klart om forskningens formål og prosess, og reflektere kontinuerlig over mine egne holdninger og verdier, har jeg forsøkt å ivareta informantenes interesser og opprettholde etiske standarder i forskningen.

Når det gjelder etiske vurderinger knyttet til skriveprosessen for denne masteroppgaven, ble det tidvis benyttet programvare fra tredjepart for korrekturlesing. Dette inkluderte bruken av Chat-GPT.

3.5 Analyse og tolkning

For å analysere og tolke de innsamlede dataene ble som tidligere nevnt en tematisk analyse benyttet som en systematisk og fleksibel metode for å identifisere, analysere og rapportere mønstre i kvalitative data (Tjora, 2017). Denne tilnærmingen innebar flere trinn, inkludert tematisk koding av data, identifisering av mulige temaer, og en iterativ prosess med gjennomgang og bearbeiding av temaene til et sammenhengende og meningsfullt sett med funn (Tjora jf. 2017, s. 18).

For å sikre en grundig og troverdig analyse og tolkning av dataene, ble det lagt vekt på å gjenoppta kontakt med flere informanter i forbindelse med tolkningsprosessen, der det var mulig og hensiktsmessig (Thagaard, 2013, s. 207-208). Dette innebar å diskutere foreløpige funn med noen av informantene og be om deres tilbakemeldinger og om data var tolket riktig. Denne formen for 'informantkontroll' bidrar til å øke validitet og pålitelighet av funnene ved å sikre at forskerens tolkninger var i tråd med informantenes intensjoner og oppfatninger (Thagaard, 2013).

Det var imidlertid noen utfordringer knyttet til samarbeidet med informanter i tolkningsprosessen. I noen tilfeller kunne det være vanskelig å få tilbakemeldinger fra informanter på grunn av tidsbegrensninger eller andre praktiske hindringer. Videre kunne det være utfordrende å balansere min rolle som analytiker og informantenes perspektiver,

for å unngå å overføre for mye innflytelse til informantene eller kompromittere min analytiske uavhengighet (Thagaard, 2013).

Til tross for disse utfordringene bidro informantkontrollen med i tolkningsprosessen til en mer dyptgående og nyansert forståelse av de sosiale komplekse faktorene som påvirket engasjementet og fotfestet for Smart Senja-prosjektet i Senjahopen.

3.6 Validitet

Validiteten i en kvalitativ studie henviser til nøyaktigheten og troverdigheten av forskningsresultatene, og om de virkelig reflekterer fenomenet som studeres (Thagaard, 2013, s. 194). I denne studien ble det lagt vekt på å sikre validitet gjennom ulike metoder og strategier.

Grundig datainnsamling og analyse: For å sikre validitet i studien ble det gjennomført en omfattende og systematisk datainnsamling og analyse. Ved å bruke en kombinasjon av intervjuer, deltakende observasjon og 'delvis' en dokumentanalyse, ble det mulig å samle inn rike og varierte data om informantenes erfaringer og perspektiver. Den tematiske analysen (jf. Thagaard, 2013, s. 204-206) bidro til å identifisere og analysere nøkkeltemaer og gjentakende mønstre i dataene på en systematisk måte.

Kvalitativ triangulering ble brukt for å styrke validiteten i studien. Ved å benytte datakildetriangulering, som innebærer å kombinere ulike datakilder (vanligvis en kombinasjon av kvalitativ- og kvantitativ data), (ansikt-til ansikt intervjuer, ulike gruppeintervjuer, deltakende observasjoner og telefonintervjuer), ble det mulig å få et mer helhetlig og nyansert bilde av mottakelsen av Smart Senja i Senjahopen (Thagaard, 2013, s. 18). Dette bidro til økt tillit til funnene og styrker validiteten i forskningen.

Forskerens refleksivitet: For å øke validiteten i studien var det viktig å være bevisst på min egen rolle og potensielle forutinntatthet. Som tidligere nevnt, gjennom hele forskningsprosessen reflekterte jeg over min egen posisjon, verdier og erfaringer, og hvordan disse kunne påvirke tolkningen av dataene (Thagaard, 2013). Ved å anerkjenne og

adressere disse mulige kildene til bias, ble det arbeidet for å sikre at funnene var nøyaktige og troverdige.

For eksempel meg, som gjør en kritisk analyse av mottaket av en storskala energiprojekt som på veldig mange måter er ansett som et positivt prosjekt. Jeg forfølger en kritisk narrativ i søk om å oppdage noe som kan være overførbart til energiomstilling i sin helhet. Det er mulig at jeg undersøker ting som ikke er nødvendig eller fruktbart. Dette kan jo også resultere i at jeg stiller ledende spørsmål som fort fører til et kritisk tankemønster rundt Smart Senja, og en bevisstgjøring av tanker og meninger, som er noe som kanskje kan ha en påvirkende faktor etisk sett for mottakelsen og de sosiale faktorene i seg selv.

3.7 Reliabilitet

Reliabilitet i en kvalitativ studie refererer til konsistensen og påliteligheten av forskningsresultatene og hvorvidt de kan reproduseres under lignende forhold (Thagaard, 2013, s. 202). Selv om kvalitative metoder ofte fokuserer mer på dybde og detaljer i dataene enn på målbare kriterier for reliabilitet, er det likevel viktig å vurdere hvordan reliabilitet ble ivaretatt i denne studien.

Systematisk datainnsamling og analyse: En systematisk tilnærming til datainnsamling og analyse bidrar til å øke reliabiliteten i en kvalitativ studie. Ved å følge en klar og strukturert prosess for innsamling og analyse av data, som den tematiske analysen (Thagaard, 2013), blir det lettere å sikre konsistens i forskningsprosessen og øke sjansene for at lignende resultater kunne oppnås dersom studien ble gjentatt.

Transparent forskningsprosess: Reliabiliteten i studien styrkes også ved å gi en detaljert og transparent beskrivelse av forskningsprosessen, inkludert metodevalg, datainnsamling og analyse. Dette gjør det mulig for andre forskere å vurdere forskningens kvalitet og etterprøvbarehet og å reprodusere studien i en annen kontekst dersom ønskelig (Thagaard, 2013, s. 202-203).

Konsistens i forskerens rolle: Forskerens rolle og posisjon under datainnsamlingen kan ha en innvirkning på reliabiliteten. Ved å være bevisst på sin egen posisjon og verdier og hvordan

disse kan påvirke forskningsprosessen, kan forskeren arbeide for å opprettholde konsistens i datainnsamlingen og tolkningen av resultatene (Thagaard, 2013).

Det er viktig å anerkjenne at kvalitative metoder primært fokuserer på dybde og detaljer i stedet for bredde og representativitet. Derfor kan det være utfordrende å oppnå perfekt reliabilitet i en kvalitativ studie, og forskningens styrke ligger ofte i dens evne til å utforske komplekse fenomener og belyse ulike perspektiver. Likevel ble det i denne studien lagt vekt på å ivareta reliabilitet gjennom systematiske og transparente forskningsprosesser og ved å være bevisst på forskerens rolle og posisjon.

3.8 Generaliserbarhet

Generaliserbarhet viser til i hvilken grad forskningsfunnene kan overføres og anvendes på andre kontekster, situasjoner eller populasjoner (Thagaard, 2013, s. 210). I kvalitative studier, som etnografiske studier, er fokuset tidligere nevnt primært på dybde og detaljer snarere enn bredde og representativitet. Dette kan gjøre det utfordrende å vurdere generaliserbarheten direkte, men det finnes andre måter å vurdere overføringsverdien av funnene.

Overføringsverdi: Selv om generaliserbarheten kan være begrenset i kvalitative studier, kan funnene ha overføringsverdi til andre kontekster og situasjoner (Thagaard, 2013, s. 211). I denne etnografiske studien av Senjahopen og Smart Senja-prosjektet, kan funnene være relevante for andre lignende prosjekter og lokalsamfunn som arbeider med innovative energiløsninger. Ved å identifisere faktorer som påvirker engasjement og samarbeid, kan studien bidra med innsikt og læring som kan være nyttig for andre prosjekter og lokalsamfunn.

Kontekstuelle faktorer: For å styrke generaliserbarheten i en kvalitativ studie, er det viktig å gi en grundig beskrivelse av kontekst og forhold som kan påvirke funnene. I denne etnografiske studien har jeg forsøkt å belyse den spesifikke konteksten i Senjahopen og Smart Senja-prosjektet, inkludert lokale kulturelle og historiske faktorer, og hvordan disse

påvirket prosjektets mottakelse og engasjement fra lokalsamfunnet. Dette kan hjelpe leserne å forstå hvilke aspekter av studien som kan være relevante for deres egen kontekst og vurdere generaliserbarheten av funnene.

Forsiktighet ved generalisering: Til tross for potensiell overføringsverdi, er det viktig å være forsiktig med å trekke for bastante konklusjoner om generaliserbarhet i en kvalitativ studie. Forskningens styrke ligger ofte i dens evne til å utforske komplekse fenomener og belyse ulike perspektiver, og det er viktig å vurdere funnene i lys av den spesifikke konteksten og de lokale forholdene, som i dette tilfellet er mottakelsen av Smart Senja i lokalsamfunnet i Senjahopen (Thagaard, 2013:211).

3.9 Metodisk refleksjon

En kritisk vurdering av metodevalg og utførelse av forskningen i dette studiet er nødvendig for å øke bevisstheten om forskerens rolle, samt for å evaluere styrker og svakheter ved forskningsdesignet og datainnsamlingen.

Den kvalitative tilnærmingen og etnografiske rammeverket ble valgt for å få en mer omfattende innsikt i lokalsamfunnets oppfatninger og erfaringer med Smart Senja-prosjektet. Dette valget har skapt rom for en grundig utforskning av de komplekse og sammensatte sosiale faktorene som påvirket engasjementet og mottakelsen av prosjektet i Senjahopen (jf. Tjora, 2017, s. 51-65). Imidlertid kan det argumenteres for at bruk av kvantitative metoder eller en blandet metode-tilnærming kunne ha bidratt til en mer omfattende forståelse av problemstillingen og gitt mulighet for å sammenligne funnene med andre lokalsamfunn (Thagaard, 2013, s. 18).

Utførelsen av forskningen omfattet bruk av flere datainnsamlingsmetoder, inkludert intervjuer, deltakende observasjon, feltsamtaler og dokumentanalyse. Selv om dette bidro til et rikt og detaljert datasett, kan det være at flere aspekter ved lokalsamfunnets oppfatninger og erfaringer ikke ble fullt ut fanget opp. For eksempel, så har jeg ikke hatt et omfattende antall informanter, og heller ikke et jevnt utvalg av informanter. Det er derfor vanskelig å argumentere for representativitet i funnene, noe som kan betraktes å være viktig når jeg forsøker å generalisere antakelser om komplekse sosiale faktorer innad et

lokalsamfunn. I tillegg, var intervjuene utført under starten av COVID-19 med pågående nedstengelser av samfunnet – det er en potensiell innvirkning at et slikt rammeverk rundt forskningsprosessen kan ha påvirket dataene.

I retrospekt kan det være at rekrutteringsprosessen kunne ha vært mer systematisk og omfattende, for eksempel ved å inkludere et større utvalg av informanter med ulike roller og posisjoner i lokalsamfunnet, for å oppnå et tilfredsstillende 'metningspunkt' (Thagaard, 2013, s. 64-65). Noe som ville ha bidratt til en mer representativ og nyansert forståelse av problemstillingen.

Videre kunne en mer aktiv involvering av informanter i tolkningsprosessen og en mer eksplisitt forskertrianglering (blandet metode-tilnærming) muligens ha redusert risikoen for forsker-bias og styrket validiteten og reliabiliteten av funnene, som for eksempel ved å bruke spørreundersøkelser for å gjøre noe kvantifiserbart (Thagaard, 2013).

Til tross for disse potensielle begrensningene og mulige forbedringer, har denne studien bidratt med verdifull innsikt i de faktorene som påvirket engasjementet og mottakelsen av Smart Senja-prosjektet i Senjahopen og har identifisert flere suksessfaktorer og utfordringer som kan informere fremtidige innovative energiprojekter og samarbeid med lokalsamfunn.

I lys av disse refleksjonene, er det viktig å anerkjenne at ingen forskningsmetoder eller utførelser er uten svakheter. Det er imidlertid viktig å lære av erfaringene og vurdere mulige forbedringer for fremtidige studier. For eksempel, ved å utvide utvalget av informanter, aktivt involvere informanter i tolkningsprosessen og utforske mulighetene for en blandet metode-tilnærming, kunne fremtidige studier potensielt styrke funnene og deres relevans for andre kontekster og energiprojekter.

Til slutt er det verdt å bemerke seg at en kontinuerlig og kritisk refleksjon over metodevalg og utførelse av forskningen er viktig for å sikre en gjennomslukt og etisk forskningsmetodikk og for å fremme en mer inkluderende og bærekraftig energiomstilling.

3.10 Avslutning

I dette metodekapittelet har jeg presentert en grundig beskrivelse av forskningsdesign, metodevalg, datainnsamling og analyseprosessen som ble benyttet for å undersøke de viktigste faktorene som bidro til manglende engasjement og fotfeste for Smart Senja-prosjektet i Senjahopen, samt hvordan disse utfordringene kan adresseres for å styrke samarbeidet mellom innovative energiprojekter og lokalsamfunn i fremtiden.

Ved å velge en kvalitativ tilnærming og benytte et etnografisk rammeverk, har jeg vært i stand til å få en dypere forståelse av informantenes perspektiver og opplevelser knyttet til Smart Senja-prosjektet. Gjennom intervjuer, deltakende observasjon og dokumentanalyse, har jeg samlet detaljerte data som har tillatt meg å utforske de komplekse sammenhengene mellom informasjon, kommunikasjon, lokale kulturelle og historiske faktorer, samt suksessfaktorer for samarbeid mellom energiprojekter og lokalsamfunn.

Metodene som ble brukt i denne studien har vært effektive for å belyse forskningsspørsmålene og bidratt til en bedre forståelse av hvordan ulike faktorer påvirker engasjementet og oppfatningen av innovative energiprojekter i lokalsamfunn. Selv om det kan være begrensninger knyttet til validitet, reliabilitet og generaliserbarhet, har vi også diskutert metoden for metodisk refleksjon og etikk for å sikre at forskningen ble utført på en transparent og ansvarlig måte.

I sum har metodekapittelet bidratt til et solid grunnlag for vår analyse og tolkning av data, og har vært avgjørende for å nå målene for denne forskningen. Med denne grundige forståelsen av metodene og deres anvendelse i studien, kan vi nå fortsette til resultatdelen for å presentere og diskutere funnene våre i lys av de identifiserte forskningsspørsmålene og problemstillingen.

4 Analyse

4.1 Innledning - Feltfunn

I min studie, som tidligere nevnt, utførte jeg flere feltarbeid i Senjahopen. Hensikten var å utforske lokalsamfunnets mottakelse av Smart Senja, og analysere prosjektet i lys av et sosioteknisk teorigrunnlag, spesielt med tanke på et storskala energiprojekt som en 'stivei' for energiomstilling (Bridge et al. 2018). Funnene varierte, men generelt sett oppfattet samtlige av informantene Smart Senja mer som noe positiv enn noe negativt – de hadde altså større forhåpninger enn bekymringer til hva prosjektet kan tilføre bygda, Lokalbefolkningen ga blant annet uttrykk for at prosjektet belyste samfunnssikkerhet samtidig som det ga muligheten til å «spare noen kroner i året». Informantene vektla også prosjektets mulige overføringsverdi, dets potensial for å bidra til 'spinn-off-effekter' (andre energiomstillende tiltak på et mindre skala) og også hvordan prosjektet var med på å «sminke brura» - det vil si gjøre bygda mer attraktiv for aktiviteter som kan være politisk tiltrekkende.

Smart Senja engasjerte skolene, både på Husøy og i Senjahopen, og det å være pioner ble sett på som attraktivt. Informantene uttrykte også en sterk følelse av at et lite samfunn som deres, kunne bidra til noe større. De satte pris på å kunne konversere med kunnskapsrike fagfolk - noe som både skapte liv i bygda og hjalp lokalsamfunnet til å lære om seg selv. Noen informanter, som også var kjent med energikaféene Smart Senja arrangerte i bygda, fortalte at de var vant med å spare og så verdi i prosjektet med hensyn til økonomiske aspekter. Andre syntes ideen om «solceller var litt fremmed», men uttrykte at «batteriløsninger hørtes mer rimelig ut». Alt i alt lå det altså flere positive elementer i mottakelsen av Smart Senja blant innbyggerne i Senjahopen.

Imidlertid, i tråd med problemstillingen, «*Hva de viktigste faktorene var som bidro til manglende engasjement og fotfeste for Smart Senja i Senjahopen, og hvordan kan disse utfordringene adresseres for å styrke samarbeidet mellom innovative energiprojekter og lokalsamfunn i fremtiden*», i sammenheng med spørsmål om engasjement, identifiserte jeg også flere ting som jeg mener kan kalles et 'vakuum i forankringen' av Smart Senja i Senjahopen. Gjennomgående i intervjuene var det en manglende forståelse av hva prosjektet egentlig innebar, noe som skapte barrierer for engasjement.

Flere av informantene stilte spørsmål om intensjonene til prosjektet, en informant spurte: «er det annet ved prosjektet (Smart Senja) enn at industri er tjent ved det?» og en annen: «er dette prosjektet i det hele tatt avhengig av lokal entusiasme?»,

Informantene etterlyste flere detaljere om prosjektet. Dette var til tross for at flesteparten av informantene var godt oppdatert på Smart Senja. En ønsket «mer kjøtt på bena», en annen «en tråd å nøste i» og en tredje spurte «hvor er oversikten over milepælene?». «Hva var det den boksen, som ble plassert i hjemmene, faktisk gjorde? Hva skjer egentlig på den andre siden av boksen?» med henvisning til et smart styringssystem installert i flere hjem i lokalsamfunnene på Nord Senja, såkalt «Jimmboks».

Videre spurte en informant «om prosjektet kun handlet om å spare strøm», eller «om de (informantene) som privatpersoner, bare var sirkusklovner som skulle ofre for at maskineriet på Nergård skulle kunne fortsette å gå?». Funnene tydet på at de fleste av informantene visste ikke hvordan de skulle tolke Smart Senja. De som var engasjerte, visste ikke hvor- eller hvordan de skulle plassere et slikt engasjement til nytte for seg selv eller prosjektet. Det informantene visste, var at hvis Smart Senja kunne tjene fellesskapet og komme bygda til gode, kunne det være stor interesse for prosjektet, «kan dette prosjektet gjøre noe for oss som lokalsamfunn? For vår generasjon, for våre barns generasjon og de som kommer etter?». Det ble også av en informant sagt i forbindelse med engasjement ovenfor Smart Senja «det var dugnad som fikk meg til å dra på energikafèene».

4.2 Drøfting - struktur

I dette kapittelet skal jeg presentere og drøfte funnene fra feltarbeidet som ble gjennomført i Senjahopen. Jeg skal undersøke hvilke faktorer som bidrar til manglende engasjement og fotfeste for storskala energiprojekter som Smart Senja i Senjahopen, og hvordan disse utfordringene kan adresseres for å styrke samarbeidet mellom innovative energiprojekter og lokalsamfunn i fremtiden.

For å besvare problemstillingen, har jeg formulert følgende forskningsspørsmål:

1. Hvordan påvirket informasjon og kommunikasjon mellom Smart Senja-prosjektet og Senjahopens lokalsamfunn engasjementet og oppfatningen av prosjektet, tatt i betraktning prosjektets positive tiltak og forsøk på å involvere lokalsamfunnet?
2. Hvilken rolle spilte lokale kulturelle og historiske faktorer, som fellesskap, dugnadsånd og lokalt eierskap til hjørnestensbedriften, i mottakelsen av Smart Senja-prosjektet og engasjementet fra lokalsamfunnet?

I den første delen av analysen vil jeg undersøke manglende informasjon og kommunikasjon mellom Smart Senja-prosjektet og lokalsamfunnet, og hvordan dette påvirket engasjementet og prosjektets forankring i Senjahopen. Jeg vil anvende sosial aksept og sosioteknisk forestillinger som rammeverk for å belyse hvordan informasjonsdeling og kommunikasjon, samt innbyggernes forestillinger om prosjektet, påvirket deres engasjement og oppfatning av prosjektet.

Den andre delen av analysen vil fokusere på den lokale kulturen og historiske faktorer i Senjahopen og hvordan de spilte en rolle i mottakelsen og engasjementet rundt Smart Senja. Jeg vil anvende sosial kapital som rammeverk for å analysere hvordan fellesskap og dugnadsånd påvirket innbyggernes mottakelse av prosjektet og hvordan lokale tradisjoner og verdier kan ha spilt en rolle i deres engasjement.

Målet for dette diskusjonskapittelet er å kritisk vurdere funnene fra feltarbeidet, samt å sette dem i sammenheng med den teoretiske rammen for studien. Diskusjonen til slutt sammenkoble teoriene (sosioteknisk forestillinger, sosial aksept og sosial kapital) og vil belyse suksessfaktorer og implikasjonene av funnene, og også bidra til å identifisere forbedringsområder for Smart Senja og lignende prosjekter. Videre vil jeg komme med anbefalinger for hvordan man kan adressere utfordringene og styrke samarbeidet mellom innovative energiprojekter og lokalsamfunn i fremtiden.

4.3 Repetisjon av teoretisk rammeverk

Sosiotekniske forestillinger gir et perspektiv på hvordan visjoner og forventninger om teknologi påvirker samfunnet og dets beslutningstaking (Jasanoff & Kim, 2015, s. 4-5). Det gir en måte å utforske hvordan deltakere og informanter forestiller seg innovative

energiløsninger og dens rolle i samfunnet, som i dette tilfellet er Smart Senja-prosjektet, og hvordan dette påvirker engasjement og oppfatning av prosjektet. Konkret gir det rom for å utforske informantenes oppfatninger gjennom deres kollektive forståelse, som dannes gjennom en kombinasjon av deres individuelle perspektiver og påvirkninger fra Smart-Senja-prosjektet.

Sosial aksept hjelper oss å forstå hvordan prosjektet ble mottatt av lokalsamfunnet og hvilke faktorer som bidro til deres aksept eller motstand (Batel, 2020). Vi vil undersøke hvordan prosjektet kan ha blitt akseptert av noen individer og grupper, mens andre kanskje har vært mer skeptiske eller likegyldige til å støtte det.

Sosial kapital gir oss innsikt i hvordan lokalsamfunnet fungerer og hvilke ressurser som er tilgjengelig for å styrke bånd mellom innbyggere og prosjektet (Putnam 2000, s. 19-22). Ved å analysere nivået av sosial kapital i Senjahopen, kan vi få en bedre forståelse av hva som er nødvendig for å skape et sterkt og bærekraftig samarbeid mellom innovative energiprojekter som Smart Senja og lokalsamfunnet.

4.4 Analyse av forskningsspørsmål 1 - sosioteknisk forestillinger og sosial aksept

4.4.1 Innledning

Smart Senja initierte tidligere en rekke 'energikaféer' som en tilnærming for å engasjere lokalsamfunnet. Gjennom bruk av skoleundervisning skulle prosjektet involvere et bredt målgruppe av generasjoner, og gi en allmenn oppmerksomhet om energi- og klimautfordringer. Hensikten med disse møteplassene var å fremme dialog rundt prosjektet, og gi muligheter for kunnskapsdeling og diskusjon omkring prosjektets utfordringer og potensielle løsninger. Det var en bilateral kommunikasjon, hvor både prosjektets aktører og lokale innbyggere fikk anledning til å bidra til prosjektets utforming. Dette var ment å gi prosjektet økt legitimitet i lokalsamfunnet (Troms Kraft, 2019, s. 37-38).

Likevel, til tross for Smart Senjas bevisste innsats for å inkludere Senjahopens innbyggere, var det en blandet mottakelse av prosjektet i lokalsamfunnet. I intervjuene som ble gjennomført, viste det seg at mange av de lokale var positive og interesserte i prosjektet. Men det var merkbart at informanter ga kortfattede svar når de ble spurt om deres oppfatning av prosjektet. Dette mønsteret var gjennomgående, uavhengig av om informantene hadde deltatt på energikaféene eller ikke.

Funne tydet på en generell mangel på forståelse blant innbyggerne når det gjaldt Smart Senja - hva prosjektet var, hva det kunne medføre, og hvordan det kunne gagne dem personlig og samfunnet som helhet, utover mulige besparelser på strøm. Det var også uklart for mange hvordan de som enkeltpersoner kunne bidra til prosjektet. Flere informanter påpekte at det fantes en oppriktig interesse og engasjement blant lokalsamfunnet, men det var usikkert hvor dette engasjementet kunne eller skulle kanaliseres.

Manglende informasjon og kommunikasjon mellom Smart Senja-prosjektet og lokalsamfunnet i Senjahopen spilte en avgjørende rolle i det reduserte engasjementet for prosjektet. I denne delen av analysen vil vi undersøke hvordan informasjonsdeling, forståelse av prosjektet og innbyggernes forestillinger om prosjektet påvirket deres engasjement og oppfatning av prosjektet.

4.4.2 Mottakelse og sosiotekniske forestillinger av Smart Senja i Senjahopen

I det store og hele oppfattet informantene jeg intervjuet Smart Senja-prosjektet i et overveiende positivt lys, selv om responsen varierte betydelig når de ble spurt om sine inntrykk. Gjennom deres individuelle sosiotekniske forestillinger har informantene formet engasjement ovenfor prosjektet på ulike måter.

De informantene som hadde deltatt på en eller flere energikaféer tegnet et overveiende positivt bilde av Smart Senja. For eksempel vektla en informant verdien av «å sette energi på dagsorden med tanke på sårbarheten på Senja» med henvisning til energisikkerheten, mens en annen erkjente viktigheten av «samfunnssikkerhet for hele samfunnet». En tredje informant så verdien i «å tenke på å spare strøm og noen kroner - noe de var oppvokst med, og som de mente var bra for samfunnet», og en fjerde informant uttrykte entusiastisk: «jeg

synes det er et superbra prosjekt, det at man kan tenke nytt og annerledes og være pioner for framtidens energi».

På en annen side var informantene som ikke hadde deltatt på energikaféene, men som var kjent med prosjektet gjennom enten nabosamtaler eller andre kanaler, noe mer blandet i sin oppfatning av Smart Senja. En informant uttrykte bekymring over prosjektets kapasitet til å møte industriens behov for strøm, mens en annen informant var mer opptatt av prosjektets sekundære effekter, og kommenterte: «det er spinn-off-effektene jeg synes er mest interessant, prosjektet får oss industrien til å tenke smart i energilandskapet».

Disse uttalelsene kan sees i lys av teorien om sosiotechniske forestillinger, som foreslått av Jasanoff og Kim (2015, s. 4-5). Begrepet refererer til kollektive forestillinger om teknologiske systemer og deres rolle i samfunnet, noe som ser ut til å være til stede i informantenes refleksjoner. De har skapt forventninger til Smart Senja som resonnerer med deres egne synspunkter og perspektiver.

Dette gir en klarhet i hva informantene selv sitter med av forestillinger og forventninger basert på deres oppfattelse og interaksjon med Smart Senja. De sosiotechniske forestillingene til informantene kan si noe om hva som var engasjerende med prosjektet i lys av inntrykket de satt med av Smart Senja i sammenheng med interaksjonen de hadde, enten gjennom energikaféer, nabosamtaler eller andre kanaler. Samtaler med informantene som hadde deltatt på energikaféene avslørte imidlertid også en grad av kritisk holdning til prosjektets innhold og formål. En informant spurte seg om prosjektet skulle oppfattes som et initiativ «for å ta ned strømtoppene slik at næringslivet skal ha nok kapasitet», mens en annen la frem en mer kritisk undring over om prosjektet kunne være «et byfenomen». Denne informanten ga inntrykk av en viss skepsis mot utenforstående som kom til bygda for å fortelle dem hva de skulle gjøre.

Det ble også uttrykt bekymringer rundt prosjektets fremdrift. En informant som tidligere hadde vært engasjert i prosjektet bemerket at det hadde vært en betydelig pause i kommunikasjonen fra prosjektledelsen, og undret seg om Troms Kraft (ARVA) «kanskje bare hadde pekt på et kart, og bestemt seg for en plass de skulle hjelpe». Dette uttrykker en underliggende bekymring for om prosjektet egentlig er rettet mot deres fellesskap. Dette kan også være knyttet til konseptet om sosial aksept, noe som understreker viktigheten av

klar informasjon og tillit i et lokalsamfunn, særlig når det gjelder en aktør som kommer utenfra. Dette kan ses i lys av en slags sentrum-periferi-dynamikk (Wüstenhagen, Wolsink, & Bürer, 2007, s. 2685; Huijts et al., 2007).

En annen informant kommenterte at den første energikaféen «var veldig teknisk», men at den andre virket «litt mer jordnær med mer søkelys på samfunn» - en mening flerparten av informantene var enige om. Dette kan illustrerer hvordan ulike fremstillinger av sosiotekniske konsepter kan påvirke engasjement og forståelse blant publikum. Det kan tenkes at den måten Smart Senja ble presentert på under den første energikaféen, ikke nødvendigvis harmonerte med deltakernes egne forventninger eller forestillinger. Det er mulig at prosjektledelsens presentasjon ikke traff tonen blant deltakerne i Senjahopens lokale setting, eller kanskje deltakerne på forhånd hadde en annen oppfatning av hva Smart Senja skulle innebære. Videre kan det være at deltakerne ikke hadde den nødvendige forståelsen for å tolke den sosiotekniske fremstillingen som ble formidlet av Smart Senja (Jasanoff & Kim, 2015). Dette støtter behovet for at et energiinitiativ bør ta hensyn til hvordan det formidler sin sosiotekniske visjon, spesielt i forhold til den lokale kontekst.

På et overordnet nivå, tydet de varierte oppfatningene blant informantene på en grad av usikkerhet omkring det sosiotekniske bildet knyttet til Smart Senja. Selv om informantene anerkjente visse positive aspekter som stemmer overens med deres egne bilder, var det ikke klart om disse fullt ut sammenfalt med prosjektets underliggende visjon og hensikt. Dette understreker behovet for bedre kommunikasjon, felles forståelse og tillit i slike prosjekter, noe som også påpekes i Skjølsvold, Ryhaug og Throndsens (2020, s. 5-6) studie om europeiske øy-forestillinger. De belyser suksessen til SMILE-prosjektet på Samsø i Danmark, som har oppnådd betydelig internasjonalt anerkjennelse for dets engasjement og mobilisering av lokalsamfunnet i innføringen av energiteknologier. Hovedårsaken til dette, peker de på, er en tillit skapt mellom innbyggere og de aktørene som er involvert i energiprojektet. Det legges også vekt på at en vesentlig faktor i prosjektets suksess er et resultat av en vedvarende lokal innsats for å realisere en sosioteknisk øy-forestilling som er forankret i sterke fellesskapsverdier og tillit. Denne tilliten har bidratt til å frembringe et miljøvennlig image som tiltrekker seg finansiering, aktiviteter og en særegen form for økoturisme. Det viser da igjen, viktigheten av at et energiinitiativ som Smart Senja tar hensyn til å danne tillit med lokalsamfunnet og formidle prosjektets eget sosiotekniske

visjon på en måte som ikke skaper feiloppfatninger eller usikkerhet ovenfor prosjektets mål og mening.

Avhengig av hvilken informant man spurte, var det varierende respons om hva de forventet og hva de forestilte seg, basert på det de hadde oppfattet gjennom energikafèene og interaksjon med Smart Senja. Dette bidro til at Smart Senja ikke har klart å forankre engasjementet som allerede var der hos lokalbefolkningen i Senjahopen, og heller ikke klart å forankre engasjement hos de som var passiv støttende til prosjektet.

Det kan dermed konkluderes med at en slik variasjon og usikkerhet rundt prosjektets hensikt og mål blant informantene, indikerer at Smart Senja-prosjektet ikke har klart å formidle prosjektets visjon, tidslinje og mål på en tilstrekkelig måte som forankrer engasjement. Eller, det kan være at prosjektets visjon og mål ikke var meningsfylt nok, noe som i seg selv kan være en svakhet som burde adresseres i slike energiinitiativer. Slik som Svartdal & Kristoffersen (2023) påpeker, at deltakelse i energiomstillingsprosjekter i det lokale energilandskapet, kan brytes ned til et spørsmål om 'hvorfor'. Hvorfor skal lokale innbyggere støtte et energiprojekt i egen bakgård? Det å kunne relatere seg til folk sine hverdagspraksiser og et fiskevær sin «rytme» fremheves som viktig for å få forankring av et prosjekt.

Informantene uttrykte usikkerhet om hva prosjektet skulle oppnå, når det skulle skje, og hvordan det skulle gjøres. Dette kan tolkes på forskjellige måter. På den ene siden viser det at Smart Senjas sosiotekniske forestilling kanskje ikke er i samsvar med lokalbefolkningens forestillinger. Informantene har ikke klart å definere hvordan prosjektet gagnar dem selv og deres fellesskap. På den andre siden kan det tolkes som at Smart Senja kanskje bare har klart å engasjere noen målgrupper, og at de som var engasjert på grunn av lokalsamfunnets historiske dugnadsånd, ikke forble engasjert lenge. Gitt den store usikkerheten rundt prosjektets mål, tyder dette på at formidlingen av prosjektets visjon ikke har vært klar nok, noe vi kan kalle et 'vakuum i forankringen av Smart Senja'.

Dette er en av flere forklaringer til hvorfor et energiprojekt som Smart Senja opplever redusert engasjement og mindre sosial aksept når man går fra en oppstartsfasen til en innarbeidelsesfasen. I betraktning av sosiotekniske forestillinger er det av stor betydning å sikre klar kommunikasjon om formålet, målene og tidsperspektivet til prosjektet, samt

hvordan det påvirker lokalsamfunnet og individene i Senjahopen. Uklarheter kan føre til ulike oppfatninger og forestillinger, derfor er det avgjørende for fremtidige energiinitiativer å nøye vurdere sitt eget initiativ med tanke på både kortsiktige og langsiktige resultater, samt å erkjenne den rollen innbyggerne kan ha i dette. På denne måten kan man skape en forståelse som fremmer fellesskapets engasjement og bidrar til et bærekraftig energiskifte.

4.4.3 Mottakelse og sosial aksept av Smart Senja i Senjahopen

I tråd med analysen av responsen til Smart Senja, basert på sosiotekniske forestillinger, ble det observert lignende tendenser i sammenheng med rammeverket knyttet til sosial aksept. Uttrykkene fra flertallet av informantene pekte mot en underliggende usikkerhet knyttet til Smart Senja. Informantene indikerte at de følte et informasjonsunderskudd som hindret dem i å forstå prosjektet fullt ut, eller vite om det var fornuftig å engasjere seg i det. En informant fremhevet behovet for «en tråd å følge», en annen ga uttrykk for at de «ikke kjente til prosjektets milepæler eller hva det hadde som mål å oppnå», mens en tredje uttrykte behov for «mer substans».

Under intervjuene, da informantene ble spurt om de følte prosjektet var engasjerende, kom det frem at det førsteinntrykket av prosjektet generelt var positivt. Imidlertid var det også kritiske betraktninger. For eksempel uttrykte en informant følelsen av å ikke være like inkludert i prosjektet, noe som kunne påvirke engasjementet. Det ble stilt spørsmål ved om prosjektet faktisk trengte lokalt engasjement, og hvor et slikt engasjement i så fall kunne plasseres. Spørsmål ble også stilt om hvorvidt Smart Senja var beregnet på en spesifikk målgruppe, om det hadde andre fordeler utover å potensielt spare noen kroner, eller om det bare var designet for å møte industriens behov.

En informant foreslo at en mulig tilnærming for å opprettholde eller skape engasjement, kunne være at Smart Senja fokuserte mer på å utvikle en kultur rundt prosjektet i lokalsamfunnet. Denne personen pekte på mangelen på dialog fra prosjektets side som en hindring for å opprettholde entusiasmen. Informanten foreslo at «Prosjektet burde ha hatt

et kontor her i bygda, slik at de ble mer synlige, og de som var interessert kunne bare stikke innom kontoret for å lære mer».

Et annet viktig synspunkt kom fra en informant som bemerket, «Man vil gjerne vite hva noe er godt for og hvorfor man gjør det. Hva er det den boksen som plasseres i hjemmene egentlig gjør? Hva skjer på den andre siden?» En annen informant uttalte, «Vet egentlig ingen annet om prosjektet enn å spare strøm og prøve ut noe teknologi».

Engasjementet for Smart Senja ble beskrevet som nedadgående. Mange av informantene forsto ikke helt prosjektets innhold, til tross for at de hadde deltatt på energikaféene. Lokalbefolkningen hadde også hørt lite fra prosjektgruppen, utover en årlig energikafé. Noen reflekterte over om dette kunne være på grunn av COVID og de generelle nedstengingene i samfunnet.

Selv om det fremgår at informantene ikke viser noen direkte motstand mot Smart Senja, og faktisk anser prosjektet som mer positivt enn negativt, indikerer de umiddelbare kritiske overveielser en potensiell skepsis, eller det Svartdal og Kristoffersen (2023) kaller en «passiv aksept». Denne skepsisen kan være knyttet til prosjektets intensjoner og en historisk mistillit til utenforstående aktører som kommer inn i lokalsamfunnet med tvilsomme hensikter. Dette understreker at oppnåelse av sosial aksept krever at lokalsamfunnet har tillit til informasjonen og aktørene som kommer utenfra (Wüstenhagen, Wolsink, & Bürer, 2007, s. 2685; Huijts et al., 2007).

Imidlertid, som et resultat av manglende klarhet rundt prosjektets mål og visjon, er det en fremherskende usikkerhet. Denne usikkerheten tyder på at informantene er usikre på hvordan de skal tolke prosjektet, eller hvordan de skal plassere det i forhold til seg selv. Dette kan tyde på at de befinner seg i en nøytral posisjon, verken sterkt støttende eller avvisende til prosjektet. Dette sammenfaller med drøftingen av sosiotechniske forestillinger, og understreker behovet for å oppnå sosial aksept gjennom tydelig kommunikasjon, tillit, deltakelse og rettferdighet (Wüstenhagen et al., 2007, s. 2686). Informantenes opplevde mangel på klarhet og forståelse kan hindre deres fulle engasjement for prosjektet. Dette

punktet samsvarer med Svartdals og Kristoffersen (2023) lignende bemerkninger om at energiprojekter må overvinne WIMBY-barrieren før prosjektet kan gå til NIMBY-stadiet.

Det er også verdt å merke seg den innledende entusiasmen blant flere av informantene, som synes å være sterkt knyttet til deres kulturelle forankring, som inkluderer en dugnadsånd og en forpliktelse til å støtte lokalsamfunnet. Dette samsvarer med PIMBY-konseptet, hvor allmennheten ser innføringen av prosjektet som potensielt fordelaktig for dem selv og deres lokalsamfunn, og er derfor generelt positive til energiprojekter (Brinkman & Hirsh, 2017, s. 337). Funnene tyder på at det er et vesentlig behov for tydelig informasjon og solid tillit mellom lokalbefolkningen og Smart Senja-prosjektet. Disse faktorene er essensielle for å opprettholde og mulig forsterke lokalt engasjement. Imidlertid, peker helheten av funnene på de elementene informantene føler mangler for å oppnå en større sosial aksept, eller engasjement for prosjektet. Dette omfatter behovet for å etablere en kultur rundt prosjektet, ha en fysisk tilstedeværelse (åpne et kontor for de nysgjerrige), gi informasjon om fremgang, mål og tidsramme, samt fremme samfunnsnytt og individuelle insentiver. Dette bringer oss til spørsmålet om Smart Senja kun er tilrettelagt og attraktiv for en liten målgruppe.

Hoffman og High-Pippert (2010, s. 7569) og Verba et al. (1995) argumenterer for at en dypt forankret lokalt initiativ krever rekruttering av deltakere utover den vanlige kjerne av initiativtagere. De påpeker at samfunnsengasjement spesielt motiveres av naboskap - det vil si å bli «forespurt av noen man kjenner personlig, å delta i en eksisterende organisasjon eller prosjekt, og dele informasjon via lokale nyhetsbrev og oppslagstavler»

Disse «personlige rekrutteringsstrategiene» var fremtredende i de undersøkte samfunnsenergiinitiativene. For eksempel påpekes det at nesten 60 prosent av respondentene i deres undersøkelse viser til en bestemt person eller organisasjon som svar på hvordan de først hørte om CERTs (The Clean Energy Resource Team) (Hoffman, & High-Pippert, 2010, s. 7569; Verba et al., 1995).

Avslutningsvis kan det identifiseres faktorer som hindrer en bredere sosial aksept av Smart Senja i Senjahopen, og det ser ut til at informasjonsutvekslingen og kommunikasjonen mellom Smart Senja og lokalsamfunnet ikke var tilstrekkelig for å skape et bredere engasjement for prosjektet. I tillegg peker arbeidet til Miller, Illes og Jones (2018) på

betydningen av sosiale aspekter i energiomstillinger. De understreker behovet for å forstå og håndtere sosiale faktorer for å sikre vellykkede energiomstillinger. Med tanke på dette understreker informantenes uttalelser behovet for forbedret kommunikasjon og en økt oppmerksomhet på sosiale hensyn, som for eksempel å styrke den lokale kulturen, for å møte informantenes engasjement. Dette vil bidra til å optimalisere prosjektets suksess og fremme den sosiale aksepten.

4.4.4 Informasjon og kommunikasjon i lys av sosiotechnisk forestillinger og sosial aksept

For å belyse problemstillingen rundt de sentrale faktorene som bidro til det begrensede engasjementet og fotfestet for Smart Senja i Senjahopen, samt hvordan disse utfordringene kan adresseres for å forbedre fremtidige samarbeid mellom innovative energiprojekter og lokalsamfunn, kan det første forskningsspørsmålet undersøkes. Spørsmålet dreier seg om hvordan informasjon og kommunikasjon mellom Smart Senja-prosjektet og lokalsamfunnet i Senjahopen har påvirket engasjementet og oppfatningen av prosjektet.

Funnene indikerer at på et overordnet nivå, opplevde informantene, til tross for at Smart Senja ble ansett som umiddelbart engasjerende og positivt, en viss usikkerhet knyttet til deres forståelse og engasjement med prosjektet.

Blant informantene var det tre som ikke hadde deltatt på noen av energikaféene arrangert av Smart Senja. Selv om disse informantene passivt støttet energiinitiativet til Smart Senja, fremsto de hverken som dypt involvert eller sterkt engasjert. Dette ble delvis forklart med mangel på forståelse, spesielt rundt mulige økonomiske besparelser, som de betraktet som ubetydelige. Et parallelt funn til det Svartdal og Kristoffersen (2023) fremhever, viser at likegyldighet overfor energiinitiativer mulig kan relateres til WIMBY-problematikken. Dette henviser til viktigheten av å fokusere på «hvorfor» lokalbefolkningen bør støtte et energiprojekt i sitt eget lokalsamfunn. Det bør være en vesentlig del av strategien for å

forankre engasjement for et energiprojekt, slik at potensiell likegyldighet ikke omdannes til motstand.

På den annen side, de informantene som hadde deltatt på en eller flere energikaféer, forklarte at deres engasjement og deltakelse var drevet av en kombinasjon av samfunnsånd, genuin interesse for prosjektet, og nysgjerrighet for dets potensiale til å skape noe betydelig. En informant fremhevet spesielt at prosjektet var tiltrekkende fordi det virket spennende og kunne bidra til økonomiske besparelser. I lys av sosiotechniske forestillinger, kan dette tolkes som en potensiell konvergens av prosjektets forestillinger og informantens egne, noe som styrket engasjementet for prosjektet på det tidspunktet (Jasanoff og Kim, 2015, 4-5).

Engasjementet opplevdes uansett for flere informanter som gradvis avtakende, noe som ble tilskrevet en mangel på dialog fra prosjektets side og vedvarende usikkerhet. Det ble uttrykt at prosjektet ikke hadde klart å opprettholde et konstant trykk, og det ble uttrykt ønsker om klarhet rundt prosjektets intensjoner og mål. Det var også et behov for økt inkludering for å bevare engasjementet. En informant ga uttrykk for at prosjektet ikke følt relevant for dem på noen måte, noe som antyder en potensiell avstand mellom prosjektet og lokalsamfunnet, en faktor som kan være en hindring for sterkere sosial aksept.

Dette perspektivet kan parallell trekkes med konseptet «energiborgeren», der det argumenteres for at sentralisert planlegging uten lokal deltakelse og utilstrekkelige insentiver kan føre til mindre engasjement og aksept for energiprojekter i en lokal kontekst (Ryhaug, Skjølsvold & Heidenreich 2018, s. 286; Goedkoop and Devine-Wright, 2016).

Likevel, som det er understreket, fant informantene det utfordrende å tolke prosjektet, noe som antyder at kommunikasjonsutfordringer kan være det mest sentrale problemet for Smart Senja.

Konkrete forslag kom frem fra informantene om hvordan prosjektet best kunne engasjere og opprettholde deres engasjement. Blant disse var ideen om at prosjektledelsen kunne opprette et kontor for å opprettholde dialogen med entusiastiske lokalsamfunnsmedlemmer, noe som ville tillate en gjensidig læringsprosess mellom prosjektledelsen og lokalsamfunnet.

Kommunikasjonsutfordringene mellom Smart Senja og lokalsamfunnet i Senjahopen kan sees i lys av sosiotekniske forestillinger, hvor det virker som det er en mangel på samsvar mellom prosjektets visjon og mål og informantenes egne sosiotekniske forestillinger (Jasanoff, 2015). Dette synes å stemme overens med sosial akseptteori, hvor Wüstenhagen et al. (2007) fremhever betydningen av klar kommunikasjon, inkludering, tillit og rettferdighet for sosial aksept av energiinitiativer. Manglende forståelse og manglende hensyn kan føre til misforståelser, noe som kan påvirke oppnåelse av sosial aksept for et energiprojekt som Smart Senja i Senjahopen. Dette tyder på at prosjektet trenger en mer proaktiv tilnærming til kommunikasjon og involvering for å opprettholde engasjementet og forankringen blant lokalbefolkningen. Varierte oppfatninger og forventninger blant informantene antyder at Smart Senja kanskje ikke har lyktes i å formidle sin visjon eller mål på en klar og effektiv måte.

Flere mulige forklaringer på denne dynamikken kan identifiseres. Kanskje har prosjektet ikke klart å inkludere lokalsamfunnet i tilstrekkelig grad, eller kanskje visjonen eller målene til prosjektet ikke har blitt formidlet effektivt. Det kan også være at prosjektet mangler en klar visjon, eller at den unike lokale konteksten på Senja har gjort det vanskelig for prosjektet å engasjere lokalsamfunnet mer omfattende. Forklaringene som har blitt foreslått kan sees i lys av Wüstenhagen et al. (2007, s. 2685), som understreker betydningen av kulturelle og geografiske forskjeller. Gitt den betydelige variasjonen og kompleksiteten av sosiale faktorer, kan det være at responsen fra lokalbefolkningen til et energiinitiativ som Smart Senja i Senjahopen ikke alltid kan forstås i et bredt perspektiv. Dette kan ha konsekvenser for prosjektets sosiale aksept.

For å forbedre sosial aksept, kan det være nødvendig for prosjektet å jobbe mer aktivt med inklusjon, kommunikasjon og kontekst-spesifikt engasjement. Dette kan innebære en bedre forståelse av lokalsamfunnets sosiotekniske forestillinger, som diskutert i arbeidet til Skjølvold, Ryhaug og Throndsen (jf. 2020:6-8), og en tilpasning av prosjektets strategier og kommunikasjon til disse. Det kan også innebære å skape mer rom for lokal deltakelse og innflytelse i prosjektet, noe som kan bidra til å styrke følelsen av eierskap og forankring blant lokalbefolkningen.

Videre kan det være verdt å vurdere ulike former for engasjement. En informant foreslo at prosjektet kunne etableres fysisk i bygda, som et synlig og tilgjengelig kontaktpunkt for lokalbefolkningen. Slike tiltak kan bidra til å styrke båndet mellom prosjektet og lokalsamfunnet, og dermed fremme sosial aksept. En tilgjengelig kanal for lokalsamfunnet i Senjahopen for å diskutere og adressere tanker rundt slike energiinitiativer, kan potensielt ikke bare være gunstig for engasjementet for prosjektet isolert sett, men det kan også styrke engasjement for energibevissthet generelt. Dette kan igjen ha positive effekter og muligens fungere som en 'stivei' til energiomstilling (Bridge et al., 2018).

Disse funnene tyder på at sosial aksept ikke kan antas som en garantert faktor i energiomstillingsprosjekter, særlig når det gjelder kommunikasjonen mellom et energiprojekt og lokal kontekst. Det kreves en bevisst og kontinuerlig innsats for å skape en felles forståelse, inkludere ulike perspektiver, og opprettholde engasjement over tid. Disse innsiktene gir viktige perspektiver for fremtidige prosjekter som ligger i skjæringspunktet mellom teknologi og samfunn. Spesielt i kontekst av sosioteknisk forestillinger, fremgår det at ulike informanter ofte hadde divergerende oppfatninger og forventninger til Smart Senja. Dette antyder at det finnes et vakuum i prosjektets formidling og presentasjon av sine mål og visjon. Derfor blir det viktig å forankre visjonen på en måte som er klar og tydelig, og som gir konkrete forutsetninger for hvordan og hvorfor en person kan bidra.

Ved å se på sosial aksept og sosiotekniske forestillinger som komplementære teorier, kan en forstå hvordan begge bidrar til forståelsen av lokalbefolkningens respons på Smart Senja-prosjektet. Mens sosial aksept gir innsikt i hvordan prosjektet mottas og forstås av lokalbefolkningen, og gir indikasjoner på spesifikke tiltak som et energiinitiativ som Smart Senja kan iverksette for å forbedre sosial aksept og engasjement, gir sosiotekniske forestillinger en dypere forståelse av hvordan prosjektets visjoner og mål passer inn i det eksisterende sosiale og kulturelle landskapet.

Det er derfor viktig for prosjekter som Smart Senja å nøye vurdere sitt eget initiativ i lys av både kortsiktige og langsiktige mål og visjoner. Det er også essensielt å erkjenne hvilken rolle prosjektet kan ha for lokalbefolkningen, og hvilken rolle lokalbefolkningen kan ha for et prosjekt som Smart Senja. På denne måten kan det skapes en forståelse og et narrativ som fremmer samfunnsengasjement og bidrar til en engasjert og bærekraftig energiomstilling.

Ved å integrere disse perspektivene, kan det oppnås en bedre forståelse av de utfordringer og muligheter som ligger i arbeidet med å drive energiomstilling i komplekse sosiale kontekster som Senja.

4.5 Analyse av forskningsspørsmål 2 - Sosial kapital

4.5.1 Innledning

For å gå i dybden på mulige forklaringer knyttet til mangel på engasjement og aksept for Smart Senja i Senjahopen, la innbyggere og informanter, både i Husøy og Senjahopen, vekt på viktigheten av lokalsamfunnets enhet. «Essensen av vår kulturarv», som en informant betegnet dugnadsånden i et intervju, ble nevnt som en drivkraft for deltakelse i energikaféene til Smart Senja. Dette resulterte i utformingen av det andre forskningsspørsmålet i studien: «Hvilken betydning har lokale kulturelle og historiske faktorer, som fellesskapsfølelse, dugnadsånd og lokalt eierskap til hjørnesteinsbedriften, for mottakelsen av Smart Senja?». Dette spørsmålet søker å belyse hvordan disse sosiale og kulturelle elementene har påvirket mottakelsen av og engasjementet for Smart Senja i Senjahopen.

Selv med tidligere nevnte funn angående engasjement for prosjektet, og en viss grad av undring og mulig underliggende skepsis mot Smart Senja, viser undersøkelsene i Senjahopen at lokalsamfunnet, fellesskapet og dugnadsånden er betydningsfulle faktorer for lokalsamfunnet som binder dem sammen. Det er altså disse elementene som var spesielt fremtredende i mine funn forbindelse med lokalsamfunnets engasjement rundt Smart Senja.

Til tross for usikkerhet blant mange informanter i Senjahopen rundt innholdet og formålet med Smart Senja-prosjektet, var det en utbredt interesse for hvordan prosjektet kunne være til nytte på både individ og samfunnsnivå. Dette resulterte i en utforskning av informantenes kritiske refleksjoner rundt Smart Senja, særlig i lys av det sterke fellesskapet, dugnadsånden og det de beskrev som samfunnets samholdighet. Enkelte informanter følte seg ikke inkludert, og det var skeptiske holdninger om hvorvidt Smart Senja virkelig trengte lokal begeistring. Interessant nok spurte informantene om prosjektet i hovedsak var fordelaktig

for industrien, og om det virkelig var noe 'gulrot' for lokalsamfunnet å hente, siden prosjektet først og fremst ville gi merverdi for hjørnesteinsbedriften og Tromsø-baserte selskaper knyttet til prosjektet, da i hovedsak Troms Kraft.

Det ble observert en interessant parallell i samfunnet på Husøy under diskusjoner på energikafeene, der motivasjonen for å delta på nettopp energikafé ble uttrykt både som et resultat av en «naboeffekt» - at det var noe de snakket om seg imellom – og ikke minst som støtte til den lokale hjørnesteinsbedriften, Brødrene Karlsen. Brødrene Karlsen har lokalt eierskap på øya og en stor andel av de om lag 300 innbyggerne der jobber for bedriften. Dette antyder en mulig sammenheng mellom mottak av et energiprojekt som søker forankring i lokalsamfunn, slik Smart Senja gjør, og graden av lokalsamfunnets integrasjon, spesielt med henblikk på samfunnets symbiose, der en lokal bedrift av stor betydning spiller en vital rolle. Dette var funn fra energikafeene som ble forsterket under intervjuene med informanter i Senjahopen.

I samfunnet på Husøy har altså hjørnesteinsbedriften, Brødrene Karlsen, et nært forhold til sine omgivelser, med eiere og deres familier som er bosatt på øya. Som en informant i Senjahopen forklarte de sosiale forholdene på Husøy, «Bedriften støttet sosiale arrangementer ved å la ansatte bruke arbeidstid til organisering, og øya virket mer levende med flere tilbakeflyttinger, fastboende og arbeidsforhold,». I Senjahopen antydet informantene at engasjementet og «nabopratt» rundt Smart Senja kunne spores tilbake til de sosiale dynamikkene innad i disse kystsamfunnene. Desto mer integrert hjørnesteinsbedriften var i lokalsamfunnet, desto mer merkbar ble dens innflytelse på nabolagsdiskusjoner, deltakelse og engasjement for et storskala energiprojekt som Smart Senja. Med andre ord mente informantene at det var en sammenheng mellom lokalt eierskap og lokalt samfunnsansvar.

Denne effekten ble ytterligere fremhevet av prosjektets opprinnelige presentasjon fra prosjektledelsen i Troms Kraft Nett (Nå ARVA) på den første energikafén, som foreslo at innbyggerne kunne bidra til «et felles løft for industrien». Dette appellerte for noen sterkt til samfunnets grunnleggende verdier om fellesskap og dugnadsånd (Husøy), og for andre var det en mulig faktor for manglende engasjement for prosjektet (Senjahopen). Det illustrerte

også hvordan et prosjekt som Smart Senja kunne styrke de eksisterende båndene mellom lokalsamfunnet og industrien.

Slik fremhever mottakelsen av Smart Senja i Senjahopen en dypere innsikt i hvordan innbyggernes samhandling med deres lokale hjørnesteinsbedrift kan påvirke engasjementet for innovative energiprojekter. Det viser også betydningen av å erkjenne og styrke de unike kulturelle og sosiale dynamikkene i hvert lokalsamfunn for å sikre suksess med slike prosjekter.

Videre i Senjahopen hevdet samtlige av informanter som deltok på begge energikaféer, at prosjektets argumenter ble mer overtalende under andre energikafè. De påpekte viktigheten av å vurdere prosjektet ut fra et videre perspektiv, utover bare «å ofre for at maskinene skal gå på Nergård». De uttrykte det slik at lokalsamfunnets engasjement var avhengig av en følelse av at prosjektet gav noe tilbake. Tilliten til Troms Kraft (ARVA) ble delvis begrunnet med at enkelte hadde «valgt et selskap som ga noe tilbake til de lokalsamfunnene de opererte i».

To av informantene bemerket imidlertid at «hele samfunnet omfavnet hjørnesteinsbedriften» og at de støttet prosjektet uansett hva, så lenge det gagnet bedriften. De tilbød ingen spesifikke synspunkter på prosjektets mottakelse, bortsett fra en generell mangel på informasjon og engasjement. Således underbygget de kritiske refleksjonene på den ene siden innbyggernes poeng om manglende forståelse og et gap i formidlingen og visjonen til prosjektet. På den andre siden indikerte det at innbyggernes forhold til den lokale hjørnesteinsbedriften kanskje var en særegen faktor som påvirket forståelsen av prosjektet, og hvordan et storskala energiprojekt blir mottatt og forankret i et lokalsamfunn som Senjahopen.

Gitt det sterke fellesskapet i lokalsamfunnene på Husøy og i Senjahopen og mottakelsen av et innovativt energiprojekt som Smart Senja, var det derfor avgjørende å videre undersøke hvordan forholdet mellom innbyggerne i Senjahopen og deres lokale hjørnesteinsbedrift Nergård kunne påvirke engasjementet for Smart Senja. Innbyggerne fremstilte lokalsamfunnet som en enhet grunnlagt på fellesskap og dugnadsånd, som historisk har løst sine egne behov uavhengig av eksterne aktører. «Hvis vi trengte en eldrebolig, en barnehage, et samfunnshus, bygde vi det selv» forklarte en informant. Tilbudene i bygda var

i stor grad resultatet av innbyggernes egne initiativ, frivillighet, og et sterkt samspill mellom lokalsamfunnet, organisasjoner og lokal industri.

I denne delen av analysen vil det videre belyses funn relatert til fellesskap, dugnadsånd, og det lokale eierskapet til hjørnesteinsbedriften i Senjahopen. Ved hjelp av perspektiver fra sosial kapital teori benyttes eksempler fra datainnsamlingen for å belyse disse faktorenes betydning for mottakelsen og engasjementet for energiprojektet Smart Senja.

Gjennom et historisk og kulturelt perspektiv kan dataen vise hvordan fellesskapet, dugnadsånden, og lokalsamfunnets forhold til hjørnesteinsbedriften utgjør kjerneelementer i Senjahopens unike identitet. Disse elementene er avgjørende for å forstå hvordan samfunnet reagerer på nye utfordringer og muligheter, som Smart Senja-prosjektet. De gir oss innsikt i samfunnets dypt forankrede verdier og forventninger, og bidrar til å forme dets fremtidige kurs.

4.5.2 Del 1: Fellesskap og dugnadsånd

Funnene fra feltarbeidet i Senjahopen, fremhevet den dype forankringen av fellesskap og dugnadsånd i Senjahopens kulturelle og historiske landskap, et fenomen som tydelig påvirket mottakelsen av og engasjementet rundt Smart Senja-prosjektet. Innbyggerne i Senjahopen er kjent for deres sterke samhørighet og dugnadsånd, som representerer sentrale kulturelle elementer som bidrar til deres engasjement og tilhørighet til lokale initiativer.

Gjennom intervjuer illustrerte informantene hvordan innbyggerne historisk har samarbeidet og støttet hverandre i en rekke sammenhenger. En informant reflekterte nostalgisk over en tid da «bygda var mer pulserende», mens en annen hyllet det lokale biblioteket som årets bibliotek for sin kulturbæring, «ikke bare litteratur og bøker, men også gjennom mennesker». Disse kommentarene indikerer en dyptfølt fellesskapsfølelse som har røtter i fortiden.

En informant forklarte at Senjahopen har en sterk historie med samfunnsengasjement, fra veikampen på 70-tallet til biblioteket, sosiale foreninger, og den samlede innsatsen for å

tiltrekke seg Ole-Arvid Nergård for å sikre lokal industri og utvikling. Dette engasjementet var rotfestet i lokalsamfunnet, ikke i personlig gevinst, og mange informanter så sitt første engasjement i Smart Senja som en utvidelse av denne dugnadsånden.

Dugnadsånd og lokalsamfunnets historie, hvor innbyggerne har samlet seg for å løse felles utfordringer, har bidratt til å utvikle en «stolt kulturarv». En informant reflekterte over oppveksten i bygda, og fortalte at hvor dagens generasjon samles over en kopp kaffe for å snakke «tullprat», kom tidligere generasjoner sammen for å utføre samfunnsnyttig arbeid, som å skrive søknader for vei, boplasser og infrastruktur

Bekymringen for en nedgang i kulturell aktivitet i kjølvannet av pandemien ble også fremhevet. En innbyggere uttrykte frykt for at bygda «skulle glemme hvordan det en gang var», mens en annen informant delte sin bekymring om at pandemien kunne være begynnelsen på «en sofakultur», altså en referanse til at folk nå hadde en unnskyldning til å unngå deltakelse i lokalsamfunnet. Dette vitner om en sterk tilknytning til, og et ønske om å bevare, den lokale kulturarven. I dette kan det trekkes en parallell til sosiotechniske forestillinger om hva som utgjør en kvalitativ god framtid (Jasanoff, & Kim, 2015). Flere informanter uttrykte en forestilling om et fellesskap og et ønske om å ta vare på denne kollektive forståelsen av en «stolt kulturarv» for fremtiden, som utfolder seg i lokalsamfunnet i form av fellesskap og dugnadsånd. Dette er karakteristiske trekk for bygda og er dypt rotfestet i samfunnet og de verdier de mener at de deler. Å anerkjenne disse sosiale mekanismene innad i et lokalsamfunn bidrar til å forstå hva samfunnet verdsetter mest, noe som igjen understreker viktigheten for energiprojekter som ønsker å involvere lokalsamfunn i sine initiativer, å ta hensyn til slike sosiale faktorer i innføringsfasen i slike samfunn. Dette kan trolig bidra til å øke engasjementet for et energiprojekt.

Spørsmålet energiinitiativer som ønsker å inkludere lokalbefolkningen bør stille seg, er hvordan de kan forsterke de verdiene som allerede finnes i samfunnet, da spesielt med vekt på de sosiale verdiene. Det ser ut til at slike sosiale verdier er høyst prioritert i slike samfunn når det kommer til hva som er viktig for individene innad i disse samfunnene.

Inspirert av Svardal og Kristoffersens (2023) WIMBY-analyse (Why In My Backyard), kan funnene fra Senjahopen utvide tilnærmingen med et tilleggsbegrep, og mulig bidra til et konsept for 'hvorfor'. I kontekst av denne masteroppgaven kan dette begrepet beskrives

som RMB, eller «Reinforce My Backyard». Hovedpremisen i RMB dreier seg om å oppfordre til prosjekter som Smart Senja til å prioritere styrkingen av allerede etablerte sosiale verdier under introduksjonsfasen i lokalsamfunn. Med andre ord, i tillegg til å stille spørsmål om 'hvorfor i min bakgård?', oppfordrer det denne oppgaven rammer inn som et RMB-initiativ til refleksjon rundt 'hvordan kan dette initiativet forsterke det som allerede eksisterer i min bakgård?' på en positiv måte for framtida. En slik tilnærming har potensiale til å koble energiprojekter tettere til de kulturelle og sosiale tannhjulene som driver lokalsamfunnene fremover hvor fortid, nåtid og framtid ses i sammenheng, slik som Svartdal og Kristoffersen (2023) påpeker er viktig for å være relevante for lokalsamfunnets hverdage og samfunnsliv. Dette kan bidra til en integrasjon av energiinitiativet og det lokale samfunnet, spesielt hvis prosjektet er avhengig av støtte fra lokalsamfunnet – og dermed, ha muligheten til å få lokal sosial aksept og sammenfalle sosiotekniske forestillinger om mulige fremtider som prosjektet da kan bidra til.

For innbyggerne i Senjahopen, kan vi basert på dette se hvordan engasjementet knyttet til Smart Senja kan ses på som en forlengelse av den lokale dugnadsånden. En informant illustrerte dette ved å si: «Det var dugnadsånden som motiverte meg til å delta i energikaféene». Ytterligere kommentarer fra andre innbyggere forsterket dette. En uttrykte at engasjementet i det lokale samfunnet «handlet om å være engasjert og ta i et tak selv om man ikke vil.»

En annen informant fremhevet en distinkt forskjell mellom personlig gevinst og fellesskapets beste, og uttrykte at «personlig utbytte er ikke viktig når det kommer til å gi en innsats for fellesskapet, men det som vil være viktig er hva som ligger igjen i samfunnet». Disse uttalelsene peker på en sterk kulturell forankring av fellesskap og dugnadsånd, som fremstår som den drivende kraften bak engasjementet for Smart Senja.

Satt i sammenheng med Putnams (2000, s. 20-22) teori om sosial kapital, kan informantenes synspunkter tolkes som uttrykk for både 'bonding' og 'bridging' sosial kapital. 'Bonding' sosial kapital relaterer til de sterke båndene og relasjonene som er bygget innenfor et samfunn. Dette konseptet blir tydelig når informantene i Senjahopen understreker den stolte historien om fellesskap og dugnadsånd, en del av deres kulturarv. Denne forståelsen er forankret i det å være selvdrevne og i stand til å ta vare på samfunnet uten behov for

ekstern innblanding. Engasjementet for Smart Senja gir også uttrykk for en form for 'bridging' sosial kapital. Dette konseptet er synlig når lokalbefolkningen kommer sammen for å engasjere seg i et felles prosjekt som går utover deres nærmeste sosiale nettverk. Med andre ord, gir disse observasjonene et større bilde for hvordan sosiale strukturer og kulturelle verdi kan forme og påvirke lokalsamfunnets umiddelbare respons på energiinitiativer som Smart Senja.

Andre funn som illustrerer den sosiale strukturen, blir eksemplifisert av informantenes beskrivelse av hvordan samholdskulturen i nabobygden, Husøy, har fremmet engasjement og deltakelse i Smart Senja-prosjektet. Ifølge flere av informantene, har det sterke samspillet mellom befolkningen, utdannelseinstitusjoner og næringsliv, sammen med en såkalt «nabopratt», skapt en «indre puls». Denne pulsen har muliggjort en mer effektiv integrering av prosjektet og mobilisering av lokalsamfunnet. Det viser hvordan sosial kapital kan påvirke aksept og engasjement i et energiprojekt i et lokalsamfunn.

En parallell trekkes her til Nan Lins (2001, s. 19-20) teorier om sosial kapital, hvor han fremhever fire forklaringer som sosial kapital kan påvirke utfallet av handlinger på en instrumental måte. En av disse forklaringene er ideen om hvordan 'strømmen av informasjon muliggjør' - det vil si, hvordan sosiale nettverk kan frigjøre ressurser som mulig kan påvirke utfallet av handlinger., I denne konteksten antyder Lin at sosiale bånd kan posisjonere aktører på strategiske steder og i innflytelsesrike roller, noe som gir enkeltindivider tilgang til nyttig informasjon . Denne informasjonen kan påvirke valg og muligheter som ellers ville vært utilgjengelige. Innenfor rammen av Smart Senja-prosjektet, antyder dette at det godt integrerte samholdet og de naborelasjonene som er karakteristiske for Husøy, kan bidra til å engasjere enkeltpersoner i handlinger og informasjonsutveksling de ellers ikke ville deltatt i.

Det kan derfor være slik at disse sosiale båndene påvirker det umiddelbare engasjementet for Smart Senja-prosjektet, for eksempel gjennom deltakelse på energikafeer. Imidlertid er det ennå uklart hvor omfattende disse båndene strekker seg i Husøy-samfunnet. Det er sannsynlig å anta med tanke på at visse deltakere som møtte opp på energikafeen på Husøy med et eksplisitt formål om å «støtte Brødrene Karlsen», kan det tyde på at Brødrene

Karlsen fungerer som en katalysator for informasjon og handlinger som ellers ikke ville ha oppstått blant Husøy-beboerne.

Hvis det er et sterkt forhold mellom den lokale hjørnesteinsbedriften og samfunnet, kan slik «nabopratt» ha en forsterket effekt, noe som kan påvirke engasjementet for et energiprojekt som Smart Senja. Nan Lin (2001) i sin andre forklaring på sosial kapital som instrumental for å påvirke handlinger – understreker han hvordan sosiale bånd kan 'utøve' innflytelse og påvirke aktører som har en sentral rolle i en handling eller prosess. I denne sammenhengen kan man argumentere for at Brødrene Karlsen, med sin rolle som mottaker og beslutningstaker i og for Smart Senja, og sin sterke tilknytning til resten av Husøy-samfunnet, kan sitte i en posisjon hvor de utøver innflytelse på grunn av deres sosiale bånd. Dette kan resultere i økt engasjement for Smart Senja.

Det er derfor ikke utenkelig at en 'harmonisk symbiose' mellom alle ledd innen et lokalsamfunn kan ha en gjensidig påvirkning på disse sosiale faktorene. I denne forbindelse kan det argumenteres for at Brødrene Karlsen, på grunn av sin rolle som en innflytelsesrik aktør i Smart Senja-prosjektet og deres sterke forbindelse med resten av Husøy-samfunnet, kan påvirke og være påvirket av sosiale bånd. Disse båndene kan igjen føre til engasjement for Smart Senja, og mulig andre energiinitiativer. Dette gir et perspektiv og innsikt i sosiale strukturer som kan påvirke hvordan et energiprojekt som Smart Senja blir mottatt i et lokalsamfunn. Noe som kan defineres som en relevant utfordring, som burde adresseres for å styrke fremtidige samarbeid mellom innovative energiprojekter og lokalsamfunn - med tanke på oppgavens problemstilling til hvilke hovedfaktorer som bidro til et manglende engasjement og fotfeste for Smart Senja i Senjahopen.

Konklusjonen synes å være at Senjahopens sterke samfunnsstruktur, tuftet på fellesskap og dugnadsånd, kan være en viktig faktor i mottakelsen av og engasjementet rundt Smart Senja-prosjektet. Samfunnets robuste kulturarv, som har vokst gjennom samarbeid og fellesskapsengasjement, har bidratt til å opprettholde en rekke aktiviteter, fra treningsfasiliteter til sportsaktiviteter som ski, bueskytting, fotball og svømming, ofte drevet av dugnadsinnsats.

Putnams konsept om sosial kapital hjelper å belyse hvordan slike sterke, innadvendte bånd 'bonding' og evnen til å bygge broer mot mer inkluderende, felles mål 'bridging', kan skape

en utøvende plattform for engasjement og positiv endring i et lokalsamfunn. På denne måten kan Senjahopens historie og kultur ha tjent som en katalysator for å fremme en engasjerende reaksjon på Smart Senja-prosjektet. Et engasjement som kanskje var fallende som følge av «lite trykk» og «lite informasjon» som drøftet tidligere i forbindelse med vakuum i prosjektets formidling av visjon og mål.

I sum viser denne drøftelsen av funnene at det er viktig å ta hensyn til det lokale samfunnets kulturelle og historiske kontekst når man innfører nye teknologiske prosjekter som Smart Senja. Den sterke dugnadsånden og fellesskapsansens i Senjahopen kan tjene som en viktig ressurs for å fremme engasjementet rundt prosjektet. Det er klart at det er viktig for lokale initiativer å anerkjenne og bygge på slike eksisterende kulturelle og sosiale strukturer for å sikre en positiv respons og bredt engasjement.

4.5.3 Del 2: Lokalt eierskap til hjørnestensbedriften og engasjement for Smart Senja

Forståelsen av lokalt eierskap til hjørnestensbedriften Nergård, og hvordan dette påvirker lokalsamfunnets respons til Smart Senja-prosjektet, leder funnene tilbake til energikafèene avholdt i Husøy og Senjahopen høsten 2019. En markant forskjell i deltakelsen mellom de to lokalsamfunnene ble observert. I Husøy, der båndet til den lokalt-eide hjørnestensbedriften var sterk, var deltakelsen høyere sammenlignet med Senjahopen, der bedriften ikke lenger hadde lokale eiere. Dette gjaldt både antall oppmøtte og deltakelse i diskusjoner. Dette innsynet la grunnlaget for denne masteroppgavens andre forskningsspørsmål: Hvilken betydning har lokale kulturelle og historiske faktorer for mottakelsen av Smart Senja, spesielt med hensyn til betydningen av lokalt eierskap til hjørnesteinsbedriften Nergård?

Husøy

Under samtaler med informantene i Senjahopen, om hvorfor deltakelsen i energikafèene på Husøy var høyere enn i Senjahopen, ble flere interessante perspektiver fremmet. Som en informant uttrykte, hadde Husøy «en sterkere symbiose mellom hjørnestensbedriften og lokalsamfunnet». Dette ble en kontrast til Senjahopen, hvor den sosiale strukturen ble

uttrykt som mer fragmentert, med mindre samspill mellom bygdas ulike ledd. Informanten foreslo at dette kunne være grunnen til det høyere oppmøtet på Husøys energikafé.

Som tidligere nevnt, uttalte en informant at «Husøy og hjørnestensbedriften Brødrene Karlsen infiltrerte hverandre, noe som resulterte i større synergi enn i Senjahopen». Det ble også uttrykt at på Husøy var samfunnsbåndene svært sterke og at «Eierne og deres familier er fremdeles fastboende på øya». En informant bidro med innsikt om Husøy ved å fremheve at «bedriften støttet sosiale arrangementer ved å la ansatte bruke arbeidstid til organisering, og øya virket mer levende med flere tilbakeflyttinger, fastboende og arbeidsforhold.» De utdypet dette ved å vektlegge viktigheten av hva hjørnestensbedriften har bidratt med før etableringen av et slikt prosjekt. Det ble også nevnt at i Husøy fikk barna tidligere fri fra skolen for å delta i tungeskjæring, noe som illustrerer hvor tett forbundet Brødrene Karlsen er med alle aspekter av lokalsamfunnet.

To av informantene i Senjahopen hadde ingen sterkere meninger om Nergård i Senjahopen, men understreket at hjørnestensbedriften var samfunnets hjerte og at de ville støtte noe som berørte bedriften. Dette synes å peke mot en mulig sosial faktor for det umiddelbare, og kanskje langsiktige, engasjementet for Smart Senja. Som en informant uttrykte det: «Jeg tror man er mer omstillingsvennlig når man har et sterkere fotfeste i et lokalsamfunn.»

I lys av Putnams sosialkapitalteori (2000, s. 19-22) kan det trekkes en parallell til 'bonding' og 'bridging' kapital. Beskrivelsene av Husøy fra informantene i Senjahopen peker mot en sterk symbiose i lokalsamfunnet, noe som kan tolkes som høy 'bonding' sosial kapital. De sterke sosiale båndene i Husøy mellom samfunnet og hjørnestensbedriften Brødrene Karlsen danner grunnlaget for en felles kultur, solidarisk engasjement og en kraftig dugnadsånd. Dermed kan man argumentere for at de sterke sosiale båndene ('bonding') innbyggerne i Husøy har med hjørnestensbedriften, bidrar til sterkere engasjement og oppmøte ('bridging') ved energikafèene i regi av Smart Senja.

En slik tett samhörighet i lokalsamfunnet kan dessuten indikere en umiddelbar større sosial aksept for prosjektet. Det kan hende det eksisterer en høyere grad av tillit, bedre kommunikasjon, og en oppfattelse av rettferdighet i forhold til at Brødrene Karlsen, som en beslutningstaker i Smart Senja, allerede har en betrodd posisjon dypt forankret i lokalsamfunnet (jf. Wüstenhagen et al., 2007, s. 2686). Dette gir dermed mulig innsikt i noen

av de sosiale kompleksitetene som påvirker det umiddelbare engasjementet for energiprojektet i lokale samfunn.

Senjahopen

Under intervjuene som ble gjennomført i Senjahopen, diskuterte lokale innbyggere (informantene) deres forhold til hjørnestensbedriften Nergård og deres mottakelse av Smart Senja-prosjektet. De formidlet en økende bekymring for at eierskapet til Nergård virket stadig mer fjernt, med en informant som bemerket, «man merker gradvis at eierskapet i Senjahopen sitter langt unna» - dette ble ytret som en henvisning til det faktum at den tidligere lokale eieren ikke lenger var til stede, og at eierskapet plutselig var redusert til aksjer - en handelsvare som kunne kjøpes av hvem som helst. Det nye eierskapet, det viste seg, var nå basert i Tromsø og på Island - ikke i Senjahopen.

Selv om de generelt sett hadde en positiv holdning til Nergård, oppfattet informantene at avstanden mellom selskapet og lokalsamfunnet hadde økt. Denne avstanden ble delvis tilskrevet «kanskje som følge av naturlige årsaker» med henvisning til bransjens skifte mot et behov for sesongarbeidere og færre lokalt bosatte ansatte. Men da det lokale eierskapet til den nærliggende hjørnestensbedriften forsvant, merket informantene det. Færre lokale arbeidere, mindre kommunikasjon og samhandling førte til at lokalsamfunnet satt igjen med mindre.

Fra et politisk perspektiv ble det påpekt at det hadde blitt viktigere å «sminke brura» etter at eierskapet til hjørnestensbedriften ikke lenger var lokalt – med henvisning til at prosjekter som Smart Senja spilte en viktig rolle i en slik aktivitet. Dette uttrykket ble brukt som å beskrive forberedelsen av Senjahopen for fremtiden, og gjøre samfunnet attraktivt for all fremtidig aktivitet. En informant bemerket at bygdens visjon, som en gang var dypt forankret i lokalsamfunnet, nå følte fjernere. Dette ble sagt med henvisning til at det ved eierskiftet kom eiere som ønsket å fokusere på produksjon via trålere og ikke landproduksjon. Dette kunne dermed bety at samfunnets visjon og økonomiske ressurser ble flyttet ut av Senjahopen og inn i andre steder.

Fundamentene tydet på at tilliten og gjennomsiktigheten som en gang skapte et tettere bånd i bygda kanskje ikke var den samme etter at den tidligere lokalt bosatte eieren Ole-Arvid Nergård forsvant som leder for bedriften. Som en informant fremhevet, «det var noe med at Ole-Arvid kom innom butikken iført jeans og tok seg tid til å prate med venner og innbyggere, som en helt vanlig person i bygda». Konklusjonen kunne vise til at når eierskapet til hjørnestensbedriften ikke lenger lå lokalt, var det en voksende følelse av avstand og mindre hengivenhet til bedriftens suksess.

Et kritisk punkt som informanter pekte på, var forholdet mellom bedriften og samfunnet, og hvordan dette påvirket deres syn på prosjektet. Dette ble tydelig i kommentaren om at det «ikke er noe poeng å produsere for bygda hvis det ikke lengre er et pulserende liv». I lys av Smart Senja, som fremmet ideen om at prosjektet skulle innebære «et felles løft» for industrien, ble det klart at uten en sterk kobling mellom bedriften og samfunnet, kan det være vanskelig å engasjere lokalsamfunnet. Samfunnets engasjement med bedriften har svekket seg, noe som igjen kan påvirke engasjementet i prosjekter som Smart Senja.

Som en parallell til spørsmål som tidligere ble diskutert, om hvilken rolle kommunikasjonsstrategier spilte for manglende engasjement og fotfeste i Senjahopen. En informant stilte spørsmålet retorisk: «hvor mye skal vi som privatpersoner ofre for at maskinene på Nergård skal gå?». Funnene indikerer på at lokale kulturelle og historiske faktorer som lokalt eierskap til hjørnestensbedrift kan spille en betydning i mottakelsen av et energiprojekt som Smart Senja.

Med Putnams sosiale kapitalteori (2002) i bakhodet, som fremhever betydningen av fellesskap, tillit, og gjensidig samarbeid, ser det ut til at disse aspektene kan være sterkere i et lokalsamfunn der eierskapet til hjørnestensbedriften er lokalt. Dette kan føre til høyere engasjement og støtte for prosjekter som Smart Senja. Der eierskapet er framkobledd, ser vi at disse sosiale båndene er svekket, noe som fører til mindre engasjement og større skepsis til prosjektet.

Akkurat som diskutert tidligere om Husøy, der det var en tett symbiose innad i lokalsamfunnet som skapte en høy grad av 'bonding' sosial kapital, noe som kunne bidra til en sterkere 'bridging' sosial kapital. Dette kunne igjen resultere i et sterkere engasjement og oppmøte rundt energiprojekter som Smart Senja, spesielt med tanke på prosjektets

oppstartsfase hvor «et felles løft» for industrien var et presentert utgangspunkt. I Senjahopen kan det diskuteres om det tette båndet ('bonding') er svakere mellom samfunnets ledd, noe som gir et svakere umiddelbart engasjement for Smart Senja ('bridging') (Putnam, 2000).

Dermed kan man også argumentere for at et svakere bånd mellom hjørnestensbedriften og lokalsamfunnet fører til en redusert rolle for lokalsamfunnet når det kommer til deltakelse og engasjement i Smart Senja. Dette kan kanskje også resultere i mindre tillit til beslutningstakere, eller en følelse av at et prosjekt som Smart Senja er mindre relevant for dem hvis energiinitiativet ikke tilbyr mer enn et generisk løft for industrien. Dette kan igjen føre til redusert sosial aksept (jf. Wüstenhagen et al., 2007, s. 2686).

Det kan også påstås, i denne konteksten, at den sosiotekniske fremtidsvisjonen om «et felles løft» som skulle bidra til en kvalitativt bedre framtid for industrien og samfunnet blir gradvis mindre fristende, jo mer svakere båndene (bonding og bridging) mellom lokalsamfunnet og hjørnestensbedriften blir. Dersom den presenterte ideen om et felles industrielt løft representerer den sosiotekniske forestillingen som lokalsamfunnet må forholde seg til, er det et plausibelt scenario å anta at en slik forestilling kan føre til varierende grad av engasjement. Den gradvise nedgangen og sporadiske økningen i engasjement kan være direkte proporsjonal med styrken på disse sosiale båndene, i et slikt scenario.

Når tillit og gjensidig samarbeid minker, kan det føre til lavere engasjement og deltakelse i felles prosjekter, slik det tyder på i mottakelsen av Smart Senja i Senjahopen. Men selv i dette samfunnet, der eierskapet til hjørnestensbedriften ikke er lokalt, er det noen som fortsatt anser bedriften som «hjertet av bygda» og støtter den "100% uansett hva. Dette viser at selv om eierskapet har endret seg, har forholdet til bedriften fortsatt en viktig rolle i samfunnet.

Funnene fra feltarbeidet indikerer hvordan det lokale eierskapet til en hjørnestensbedrift, som for eksempel i Senjahopen, kan kaste lys over sosiale kompleksiteter som kan ha direkte innflytelse på engasjementet rundt et energiinitiativ som Smart Senja. Det er av største betydning å erkjenne og ta hensyn til disse faktorene. Når limet mellom hjørnesteinsbedrift og lokalsamfunn blir svakere, blir det altså vanskeligere for innovasjonsprosjekter som Smart Senja og komme inn og prøve å bygge på, eller forsterke disse. For kommende

energiprojekter er det nødvendig å reflektere over egne tiltak, samt innse at geografiske og kulturelle forskjeller kan skape unike sammensetninger innen forskjellige lokalsamfunn. Derfor, og slik sett er det en utfordring og oppfordring til å utarbeide en mer sammensatt og inkluderende modell som omfavner alle sektorer av et lokalsamfunn.

Tillit

Samtidig er det viktig å fremheve at responsen fra lokalsamfunnet i Senjahopen på prosjektet ikke kun var formet av bedriftens eierskap, men også av hvordan prosjektet ble presentert og håndtert. En informant fremhevet at for å engasjere seg i prosjektet, måtte prosjektet «gjøre noe for ikke bare deres liv, men også for barnas fremtid. Naturen bør ikke ødelegges, samtidig som det skal sikres nok energi til framtiden, og at det skal være arbeidsplasser». Igjen, illustrerer dette samspillet mellom informantenes sosiotekniske forestillinger (Jasanoff & Kim, 2015) og forventninger skapt til Smart Senja.

Slike forestillinger belyser at samfunnets engasjement i prosjektet også er formet av prosjektets bredere betydning og hvordan det kan bidra til samfunnets og fremtidige generasjoners velferd. Men kritiske spørsmål ble også stilt om prosjektets mål og hvem det primært gagnar. «Gagnar det oss, dem eller industrien? Klarer de ikke å levere strøm til bedriftene?». Disse refleksjonene avslører en usikkerhet om ikke mistillit, som kan være både et resultat av det fjerne eierskapet til hjørnestensbedriften, og til en mangel på tilstrekkelig kommunikasjon og involvering av lokalsamfunnet i prosjektet,

Ytterligere, en annen informant uttrykte frustrasjon over noe som kan oppfattes som en historisk-kulturell kilde til mulig motstand mot utenforstående: «Tidens melodi her på bygda er at folk er forbanna lei av at noen utenfra kommer og forteller oss hva vi skal gjøre». Dette indikerer en sterk motstand mot ekstern inngripen og et sterkt ønske om lokal kontroll og beslutningstaking, altså en sentrum-periferi-dynamikk. Dette illustrerer også hvordan viktigheten av tillit, fellesskap og gjensidig samarbeid kan være avgjørende i implementeringen av et energiprojekt som Smart Senja (Putnam 2000:20-22).

Sammenlignet med informantenes beskrivelse av Husøya, der samfunnet er mer sammensveiset, og tilliten til den lokale hjørnestensbedriften Brødrene Karlsen er sterk, virker det som tidligere nevnt, at lokalsamfunnet har større tillit til Smart Senjas intensjoner og forslag til lokale tiltak. Dette indikerer en forestilling og en tynnslitt tillit til at aktører utenfor kommer inn i bygda og skal utføre noe, også nevnt tidligere, som en slags sentrum-periferi-problematikk.

For eksempel, hvis prosjektet blir oppfattet som top-down eller utenforstående, uten klare lokale fordeler, kan det skape motstand mot prosjektet – en motstand som kan forsterkes hvis også den lokale industrien også oppfattes som toppstyrt (ovenfra-ned) (jf. (Ryhaug, Skjølvold & Heidenreich 2018, s. 286; Goedkoop and Devine-Wright, 2016). Det antyder at tillit til et energiprojekt som Smart Senja ikke bare kan forklares ved en god symbiose mellom en lokal hjørnestensbedrift og et lokalsamfunn. Slik som Putnam (2000, s. 23-24) beskriver det i forbindelse med hevdelse om at fellesskapsbåndene i Amerika har svekket seg jevnt over tid, så er det viktig å forstå at fellesskap har historisk opp- og nedturer i sivilt engasjement, og man burde unngå enkle nostalgiske forestillinger som kan skape en grovbunn for selvbedrag. Det er viktig å gjenkjenne dette som et naturlig fenomen, og å forstå at tilliten mellom samfunnsaktører kan være forskjellig, avhengig av tidsepoken og de rådende oppfatningene. Selv om funnene tyder på at tillit til den lokale hjørnestensbedriften kan bidra positivt til tilliten mot et energiprojekt, betyr det ikke nødvendigvis at lokalt eierskap til hjørnestensbedriften alltid vil ha en positiv effekt. Det er mulig at dette aspektet kan variere og være betinget av kulturelle og geografiske faktorer (jf. Wüstenhagen et al. 2007, s. 2685).

Uansett gir disse funnene et innblikk i hvilken betydelig innflytelse lokale kulturelle og historiske faktorer kan ha på mottakelsen av prosjektet Smart Senja. I et samfunn der eierskapet til hjørnestensbedriften er lokalt, viser aspekter som fellesskap, tillit og gjensidig samarbeid seg sterkt. Dette bidrar til et høyere engasjement og støtte for prosjekter som Smart Senja.

Det blir også belyst hvordan enkeltpersoner i Senjahopen engasjerer seg i og skaper forestillinger og forventninger til Smart Senja (Jasanoff & Kim, 2015). Det er tydelig at

engasjementet i prosjektet er knyttet til dets bredere betydning. Det understreker viktigheten av å ta hensyn til lokal kontekst, kulturelle forskjeller og geografiske variasjoner.

Refleksjonen over at en ekstern aktør kommer inn i lokalsamfunnet kan også føre til motstand mot et prosjekt, uavhengig av tilliten til den lokale hjørnestensbedriften.

Sammenlignet med Husøy kan vi imidlertid konkludere med at en god symbiose mellom hjørnestensbedriften og lokalsamfunnet kan skape betydelig tillit til energiinitiativer som Smart Senja. Noe som fremmer høyere grad av sosial aksept.

Et viktig poeng som kommer frem i funnene, er behovet for at et energiprojekt som Smart Senja må resonere med lokalsamfunnets forståelse og verdier for å få aksept. Dette inkluderer god og gjennomsiktig kommunikasjon, samt en klar forventning om hvordan prosjektet vil gagne samfunnet og fremtidige generasjoner.

Oppsummert understreker disse observasjonene behovet for en variert og inkluderende tilnærming for å oppnå vellykket implementering av energiprojekter. Denne tilnærmingen bør være oppmerksom på lokale forhold og reflektere rundt lokal autonomi, og ta hensyn til kulturelle og geografiske forskjeller (Wüstenhagen et al., 2007). På denne måten er det mer sannsynlig at prosjektet vil oppnå større sosial aksept og suksess over tid.

4.6 Repetisjon, sammenkobling, videre hensyn og avslutning

Denne studien tar sikte på å belyse de primære faktorene som bidro til manglende engasjement og aksept for prosjektet Smart Senja i Senjahopen. Studien tar også sikte på å identifisere mulige strategier for å håndtere disse utfordringene, med et overordnet mål om å styrke samarbeidet mellom innovative energiprojekter og deres respektive lokalsamfunn i fremtiden.

For å adressere disse primære faktorene, ble det utformet to sentrale forskningsspørsmål. Det første forskningsspørsmålet søker å avdekke hvordan kommunikasjon og informasjonsutveksling mellom Smart Senja-prosjektet og lokalsamfunnet i Senjahopen påvirket deres engasjement og oppfatning av prosjektet. Det andre forskni

ngsspørsmålet har til hensikt å belyse påvirkningen fra lokale kulturelle og historiske faktorer, som fellesskapsfølelse, dugnadsånd og lokalt eierskap til hjørnesteinsbedriften, på mottakelsen av Smart Senja.

Disse spørsmålene er drøftet ved å bruke tre teoretiske hovedrammeverk - sosiotekniske forestillinger (Jasanoff & Kim 2015), sosial aksept (Wüstenhagen, Wolsink, & Bürer, 2007), og sosial kapital (Putnam, 2000). I samspill gir disse teoriene en mer omfattende forståelse av problemstillingen, og hvordan de komplementerer hverandre. Disse teoriene gir, i sin samlede helhet, en mer omfattende forståelse av problemstillingen, samtidig som de også gir innsikt i hvordan de kan komplementere hverandre.

Når det gjelder det første forskningsspørsmålet - hvordan informasjon og kommunikasjon påvirket lokalsamfunnets engasjement og oppfatning av prosjektet, gir rammeverket for sosiotekniske forestillinger en vei for å belyse hvordan fremtidsvisjoner og forventninger til energisystemer påvirker spillet mellom innovative energiprojekter og lokalsamfunn (Jasanoff & Kim, 2015). Disse visjonene er dynamiske og kan endres over tid basert på en rekke faktorer.

Ved å undersøke mottakelsen av Smart Senja i Senjahopen, avslører forskningsfunnene en variert respons fra informantene avhengig av deres individuelle forventninger og forestillinger, som er basert på deres oppfattelse gjennom energikafeer og interaksjon med Smart Senja. En rekke meninger om energikafeene og Smart Senja ble fremhevet. Noen informanter uttrykte bekymring for at prosjektet var for teknisk forståelig, at det primært dreide seg om å spare små mengder penger, og det ble reist tvil om prosjektets nytte for industri og sentrumsbedrifter (Tromsø). Samtidig skapte prosjektet forventninger om viktigheten av samfunnssikkerhet, samt spørsmål om hva prosjektet kunne bety for kommende generasjoner. På et overordnet nivå avslørte informantenes sosiotekniske forestillinger bekymringer rundt en økende nedgang i kulturell aktivitet, spesielt i etterkant av pandemien. Informantene formidlet en forestilling og et ønske om å bevare denne kollektive forståelsen av en «stolt kulturarv», som manifesterer seg i lokalsamfunnet gjennom fellesskapsfølelse og dugnadsånd. Deltakelsen i Smart Senja kan betraktes som en utvidelse av denne sosiotekniske forestillingen, noe som umiddelbart ble evident.

For en informant falt prosjektets sosiotekniske forestilling sammen med personens egen forestilling, noe som førte til engasjement i prosjektet med motivasjon om å spare penger ved bruk av et smart styringssystem i hjemmet. Disse forskjellige oppfatningene antyder en uoverensstemmelse i det sosiotekniske forestillingsbildet knyttet til Smart Senja, noe som har påvirket prosjektets mottakelse og engasjement blant befolkningen. Hvis prosjektets visjon eller forestilling ikke harmonerer med lokalbefolkningens forventninger og forestillinger, kan dette skape usikkerhet og misforståelser, noe som kan redusere engasjementet for energiprojektet.

Derfor er det avgjørende å anerkjenne og adressere dette 'forankringsvakuemet' av Smart Senja i Senjahopen, og sikre at prosjektets sosiotekniske forestilling blir kommunisert klart og tydelig. Den mest fremtredende tilbakemeldingen fra informantene var et behov for økt forståelse og bedre kommunikasjon for å danne et klarere bilde av prosjektet. Når man ser det i lys av sosiotekniske forestillinger og umiddelbart engasjement for et energiprojekt som Smart Senja, viser det seg også at en høy grad av tillit mellom hjørnesteinsbedriften og lokalsamfunnet mulig kan forsterke en kollektiv oppfatning om hvorvidt prosjektet er relevant for dem eller ikke. Dette er spesielt relevant når vi tar i betraktning måten Smart Senja ble introdusert på, hvor de fremstilte prosjektet som «et felles løft for industrien».

For at et energiprojekt som Smart Senja skal oppnå vellykket implementering, er det avgjørende å formidle prosjektets mål, fremgangsmåte og tidslinje på en tydelig og presis måte, slik at det kan korrespondere med innbyggernes egne forestillinger og forventninger. Bevissthet rundt den lokale konteksten er også nødvendig, og forberedelse på å presentere passende informasjon for å forhindre misforståelser og usikkerhet er sentralt.

Videre er det vesentlig for prosjekter som Smart Senja å grundig vurdere sine egne initiativ i lys av både kortsiktige og langsiktige mål og visjoner,. En slik evaluering bør også inkludere anerkjennelse av prosjektets mulige rolle for lokalbefolkningen, samt den innflytelsen lokalbefolkningen kan ha på prosjektets gjennomføring og resultater. Gjennom dette kan det skapes en felles forståelse og et narrativ som fremmer samfunnsengasjement, og bidrar til en mer engasjert og bærekraftig energiomstilling.

Videre ved å adressere det første forskningsspørsmålet - hvordan informasjon og kommunikasjon påvirket lokalsamfunnets engasjement og oppfatning av prosjektet, gir rammeverket for sosial aksept (Wüstenhagen et al. 2007) verdifull innsikt. Dette rammeverket belyser hvordan lokalbefolkningen og andre relevante aktører evaluerer og responderer på prosjekter som Smart Senja. Det fremhever at aksepten av slike prosjekter ikke utelukkende styres av tekniske og økonomiske faktorer, men også av sosiale, kulturelle og politiske forhold. Det understreker videre betydningen av klar kommunikasjon, tillit, inklusjon og rettferdighet (Wüstenhagen et al. 2007, s. 2684-2686).

I tråd med sosiotekniske forestillinger, fremhevet funnene viktigheten av klar kommunikasjon for å oppnå sosial aksept. I Senjahopens tilfelle, reflekterte mottakelsen av Smart Senja en utbredt etterspørsel etter økt forståelse rundt prosjektet. Informantene etterlyste mer utfyllende informasjon; som tidligere nevnt «en tråd å nøste» og «mer kjøtt på bena» for å bedre forstå prosjektets formål. Det ble også stilt spørsmål om prosjektet var avhengig av individuell entusiasme, eller om det primært var rettet mot en spesifikk målgruppe.

Noen informanter ga uttrykk for bekymring over at engasjementet for prosjektet dalte på grunn av manglende kommunikasjon mellom prosjektledelsen og lokalsamfunnet, noe som svekket den opprinnelige entusiasmen. Selv om informantene ikke viste noen direkte motstand mot prosjektet, tydet den manglende kommunikasjonen på en viss skepsis og kritiske overveielser rundt prosjektet. Dette kan beskrives som en «passiv aksept», som foreslått av Svartdal og Kristoffersen (2023).

Funnene illustrerer at den sosiale aksepten, parallelt med sosiotekniske forestillinger, indikerer at for å oppnå sosial aksept, bør et energiinitiativ kunne svare på WIMBY-prinsippet (Svartdal, & Kristoffersen, 2023). Dette prinsippet betyr i hovedsak å kunne svare på spørsmålet 'hvorfor' - hvorfor skal vi (lokale innbyggere) støtte et energiprojekt? Fordelene og formålet med prosjektet må være klare for lokalbefolkningen, noe som gjenspeiler prinsippene fra sosiotekniske forestillinger om viktigheten av å forstå lokale forventninger og forestillinger.

Videre, i tillegg til at informantene etterlyste «mer engasjement» fra prosjektets side, uttrykte de at for å øke lokalsamfunnets engasjement, måtte prosjektet «skape en kultur i

lokalsamfunnet». En måte å gjøre dette på kunne være å opprette et lokalt kontor, noe som ville gi prosjektet en fysisk tilstedeværelse og styrke tilknytningen til lokalsamfunnet. Dette kunne dessuten bidra til å redusere eventuelle bekymringer eller misoppfatninger, samt bygge et solid fundament av tillit og støtte, noe som kan være verdifullt i møte med fremtidige utfordringer eller endringer.

I tråd med anbefalinger for fremtidige energiprojekter, foreslås det å følge WIMBY-prinsippet foreslått av Svartdal og Kristoffersen (2023). Dette inkluderer å ta hensyn til sosiale fordeler, tydelig kommunikasjon og klare visjoner. Ut fra WIMBY-prinsippet foreslår jeg en mulig utgreining av prinsippet, og mulig bidra til et konsept for 'hvorfor'. Som tidligere nevnt, i konteksten av denne oppgaven kan kalles RMB, eller «Reinforce My Backyard».

Dette prinsippet oppfordrer, som også tidligere nevnt, fremtidige energiinitiativer til å prioritere forsterkning av eksisterende sosiale verdier når de introduseres i et lokalsamfunn. I tillegg til å stille spørsmålet om 'hvorfor i min bakgård?', oppfordrer det i denne oppgaven rammer inn som et RMB-initiativ til refleksjon rundt 'hvordan kan dette initiativet forsterke det som allerede eksisterer i min bakgård?' - med hovedvekt på hvordan et energiinitiativ kan bidra til å forsterke en kompleks sosial dynamikk innad et samfunn. En slik tilnærming har potensialet til å knytte energiprojekter tettere til de kulturelle og sosiale dynamikkene som driver lokalsamfunnene fremover hvor fortid, nåtid og framtid ses i sammenheng, slik som Svartdal og Kristoffersen (2023) påpeker er viktig for å være relevante for lokalsamfunnets hverdags og samfunnsliv. Dette kan bidra til en bedre integrasjon mellom energiinitiativet og det lokale samfunnet, spesielt hvis prosjektets suksess er avhengig av støtte fra lokalsamfunnet – og dermed, ha mulighet til å få lokal sosial aksept og sammenfalle sosiotechniske forestillinger om mulige fremtider som prosjektet da kan bidra til.

Tilnærmingen til det andre forskningsspørsmålet, som forsøker å belyse hvordan påvirkning lokale kulturelle og historiske faktorer, som fellesskapsfølelse, dugnadsånd og lokalt eierskap til hjørnesteinsbedriften, har på mottakelsen av Smart Senja, gir rammeverket sosial kapital viktig innsikt. Sosial kapital bidrar til å avdekke hvordan sosiale forhold og relasjoner mellom

innbyggere i lokalsamfunnet, lokale bedrifter, og energiprojekter kan påvirke mottakelsen og engasjementet for prosjekter som Smart Senja (Putnam, 2000).

Sosial kapital i høy grad kan funke som en katalysator for engasjement, og generere en positiv respons blant lokalbefolkningen. På motsatt side kan lav sosial kapital gi næring til en atmosfære preget av skepsis og motstand.

Funnene viser at Senjahopens innbyggere betrakter sitt samfunn som grunnfestet i fellesskap og dugnadsånd, spunnet ut av en «stolt kulturarv». For noen informanter var det nettopp denne dugnadsånden som inspirerte deres deltakelse i de første energikaféene i regi av Smart Senja. Her var det om å gjøre å engasjere seg og bidra til fellesskapet, selv uten en umiddelbar personlig motivasjon. Dette understreker den sterke kulturelle forankringen til fellesskap og dugnadsånd, som spiller en betydelig rolle i engasjementet rundt Smart Senja.

Satt i kontekst av Putnam's (2000) teori om sosial kapital, kan denne fellesskapsfølelsen og dugnadsånden tolkes som uttrykk for sosial kapital i form av 'bonding' (tette bånd innad i en intern gruppe). Det umiddelbare engasjementet for Smart Senja kan sees som et resultat av sosial kapital i form av 'bridging' (svakere bånd til eksterne grupper). Fra dette perspektivet blir det klart hvordan lav 'bonding' kan underminere 'bridging' for et prosjekt som Smart Senja.

Dette ble tydelig ved lanseringen av prosjektet ved energikafé i 2019, hvor det ble invitert til «et felles løft» for industrien. Skepsis oppsto, med tvil om prosjektets virkelige hensikt, og en oppfatning om at det primært handlet om å redusere strømforbruket for å øke profitten for lokale og Tromsø-baserte bedrifter. En viss utmattelse ble også oppdaget, og det ble fremlagt en historisk forestilling om en sentrum-periferi-dynamikk ble fremlagt - med innbyggerne trette av og skeptiske til ekstern innblanding. Det ble også poengtert at dersom motivasjonen for prosjektet kun var å støtte Nergård, så ville det være utilstrekkelig som grunnlag for engasjement. Noen av innbyggerne ønsket å se fordeler for seg selv og deres etterkommere, ikke bare for en bedrift som de oppfattet ikke lenger bidro til samfunnet på samme måte som den en gang gjorde, satt på spissen.

Som en parallell til Senjahopens nabobygd, Husøy, tydet også funnene på hvordan sosial kapital kan utarte i praksis, og påvirke engasjementet rundt et energiinitiativ som Smart Senja. Informantene skisserte et bilde hvor oppmøtet på energikaféene på Husøy oversteget dem i Senjahopen. Dette ble tilskrevet en følge at Husøy hadde en tettere sosial struktur, preget av en sterkere symbiose. Her var det høy grad av 'bonding' sosial kapital mellom den lokale hjørnesteinsbedriften og lokalsamfunnet, noe som frembrakte en sterkere 'bridging' for det umiddelbare engasjementet rundt Smart Senja.

Faktorene bak denne forskjellen synes å inkludere at hjørnesteinsbedriften i Husøy spilte en mer sentral sosial rolle, noe som limte samfunnet sammen på en annen måte enn i Senjahopen. Eierne av bedriften var lokale, og deres barn og barnebarn bodde fortsatt på øya. Dette ble uttrykt av en informant i Senjahopen som «strategisk eierskap», noe som indikerer at bedriftens visjon var lokal, og at bedriften kommuniserte og livnærte seg ut ifra et lokalt perspektiv.

Funnene illustrerer også en parallell til Nan Lins (2001, s. 19-20) påpekning om hvordan sosiale nettverk kan frigjøre ressurser som mulig kan påvirke resultatet av handlinger. Innenfor rammen av Smart Senja er det «informasjonsstrømmen» og «innflytelsen» som Brødrene Karlsen innehar innenfor en sosial gruppe, eller et tett sosialt bånd, som kan ha betydning for prosjektets mottakelse. En del informanter deltok på energikaféene som et resultat av «nabopratt». Dette viser hvordan sosiale bånd, slik som nabolagsdiskusjoner, kan styrke en form for 'bridging' sosial kapital i forhold til eksterne aktører som Smart Senja.

Med sin rolle som mottakere og beslutningstakere både innenfor og i forhold til Smart Senja, kan Brødrene Karlsen ha en posisjon hvor de utøver innflytelse innad lokalsamfunnet på grunn av deres sosiale bånd. På denne måten illustrerer funnene hvordan sterke sosiale bånd mellom en hjørnesteinsbedrift og et lokalsamfunn kan påvirke mottakelsen av et energiprojekt som Smart Senja.

Avsluttende ord

For å bringe denne oppgaven til en avslutning, vil mine anbefalinger for fremtidige energiprosjekter være å sikre at deres mål og intensjoner fremstår autentiske og rene. Det er viktig å legge betydelig vekt på samfunnets aspekter når slike prosjekter gjennomføres. Prosjektene behøver en visjonær tilnærming, samt et dyptgående grunnarbeid for å gjennomføre en etisk vurdering av hva de selv kan bidra med for å skape forandring.

Ved å plassere seg selv i et større perspektiv som pionerer for forbedringer som kan gagne lokalsamfunn og samfunnet som helhet, vil prosjektene kunne resonere med menneskers iboende styrke - særlig de åpne, ærlige og robuste sjelene som man ofte finner i kystsamfunn som Senjahopen. Selv i de tilfeller hvor de ikke umiddelbart ser noen økonomiske eller sosiale fordeler for seg selv eller sine nærmeste, kan de likevel finne styrke i å bidra til et større, mer meningsfylt formål.

Hovedpoenget er at energiprosjekter ikke bør ha et sterkt kommersielt preg; de bør i stedet utstråle en visjon om en mer bærekraftig fremtid. Derfor, som en videreutvikling av Svartdal og Kristoffersen (2023) sitt WIMBY-konsept (Why In My Backyard), foreslår jeg, i denne oppgaven en mulig tilnærming for 'hvorfor' – konseptet jeg foreslår er RMB – «Reinforce My Backyard». Dette oppfordrer fremtidige energiinitiativer til å prioritere forsterkning av eksisterende sosiale verdier når de introduseres i et lokalsamfunn. Spørsmålet de bør stille seg er: 'Hvordan kan dette initiativet forsterke det som allerede eksisterer i min bakgård?'.

5 Referanseliste

Aasen, M., Westskog, H., & Korneliussen, K. (2016). *Energy performance contracts in the municipal sector in Norway: overcoming barriers to energy savings?*. *Energy Efficiency*, 9(1). s. 171-185.

Abramsky, K. (2010) *Sparking a Worldwide Energy Revolution: Social Struggles in the Transition to a Post-Petrol World* (Oakland, CA: AK Press).

Amundsen, Helene (2015): *Place attachment as a driver of adaption in coastal communities in Northern Norway*. *Local Environment*, 20:257-276.

Amundsen, H. & Westskog, H. (2018): *Omstilling til lavutslippssamfunnet: Hvordan kan kommunene bidra?* I Haarstad, H. & Rusten, G. (Red.) *Grønn omstilling - Norske veivalg*. (s.115-127). Oslo: Universitetsforlaget.

Ballo, I. F. (2015). *Imagining energy futures: Sociotechnical imaginaries of the future Smart Grid in Norway*. *Energy Research & Social Science*, 9, 9-20.

Batel, S. (2018). *A critical discussion of research on the social acceptance of renewable energy generation and associated infrastructures and an agenda for the future*. *Journal of environmental policy & planning*, 20(3), 356-369.

Batel, S. (2020). *Research on the social acceptance of renewable energy technologies: Past, present and future*. *Energy Research & Social Science*, 68, 101544.

Batel, S., Devine-Wright, P., & Tangeland, T. (2013). *Social acceptance of low carbon energy and associated infrastructures: A critical discussion*. *Energy Policy*, 58, 1-5.

Besley, J. C., & Nisbet, M. (2013). *How scientists view the public, the media and the political process*. *Public understanding of science*, 22(6), 644-659.

Bourdieu, P. (2011). *The forms of capital*.(1986). *Cultural theory: An anthology*, 1, 81-93.

Brinkman, J. T., & Hirsh, R. F. (2017). *Welcoming wind turbines and the PIMBY ("Please in My Backyard") phenomenon: the culture of the machine in the rural American midwest*. *Technology and culture*, 58(2), 335-367.

Brinkmann, S. og Tangaard, L. (2012) *Kvalitative metoder: empiri og teoriutvikling* Oslo: Gyldendal Akademiske.

Bridge, G., Barr, S., Bouzarovski, S., Bradshaw, M., Brown, E., Bulkeley, H., & Walker, G. (2018). *Energy and society: A critical perspective*. Routledge.

Busch, Tor (2014): *Akademisk skriving for bachelor- og masterstudenter*. 2. opplag. Bergen: Fagbokforlaget.

OpenAI. (2023). *ChatGPT* (Mar 14 version) [Large language model].

Chilvers, J., & Longhurst, N. (2016). *Participation in transition (s): Reconceiving public engagements in energy transitions as co-produced, emergent and diverse*. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 18(5), 585-607.

Clark A. Miller, Alastair Iles & Christopher F. Jones (2013) *The Social Dimensions of Energy Transitions*, *Science as Culture*, 22:2, 135-148, DOI: 10.1080/09505431.2013.786989

Devine-Wright, P. (2012). *Energy citizenship: psychological aspects of evolution in sustainable energy technologies*. In *Governing technology for sustainability* (pp. 63-86). Routledge.

Eckersley, R. (2013). *Poles apart?: the social construction of responsibility for climate change in Australia and Norway*. *Australian Journal of Politics & History*, 59(3), 382-396.

Engels, F., Münch, A. V., & Simon, D. (2017). *One site—multiple visions: visioning between contrasting actors' perspectives*. *NanoEthics*, 11(1), 59-74.

Eun-Sung Kim (2018) *Sociotechnical Imaginaries and the Globalization of Converging Technology Policy: Technological Developmentalism in South Korea*, *Science as Culture*, 27:2, 175-197, DOI: 10.1080/09505431.2017.1354844

Goedkoop, F., & Devine-Wright, P. (2016). *Partnership or placation? The role of trust and justice in the shared ownership of renewable energy projects*. *Energy Research & Social Science*, 17, 135-146.

Goulden, M., Bedwell, B., Rennick-Egglestone, S., Rodden, T. & Spence, A. (2014) *Smart grids, smart users? The role of the user in demand side management*. I Energy Research & Social Science, 2. s.21-29

Herbert, S. (2000). For ethnography. *Progress in human geography*, 24(4), 550-568.

Hilgartner, S., 2015. 3 *Capturing the imaginary* (pp. 33-55). New York: Routledge.

Hoffman, S. M., & High-Pippert, A. (2010). *From private lives to collective action: Recruitment and participation incentives for a community energy program*. Energy Policy, 38(12), 7567-7574.

Jasanoff, S. (2010). *A new climate for society*. Theory, culture & society, 27(2-3), 233-253.

Jasanoff, S. (2015). *Future imperfect: Science, technology, and the imaginations of modernity. Dreamscapes of modernity: Sociotechnical imaginaries and the fabrication of power*, 1-33.

Jasanoff S, Kim S.H. (eds) (2015) *Dreamscapes of modernity: sociotechnical imaginaries and the fabrication of power*. The University of Chicago Press, Chicago.

Jasanoff, S., & Kim, S. H. (2009). *Containing the atom: Sociotechnical imaginaries and nuclear power in the United States and South Korea*. *Minerva*, 47, 119-146.

Jasanoff, S., & Kim, S. H. (2013). Sociotechnical imaginaries and national energy policies. *Science as culture*, 22(2), 189-196.

Kacper Szulecki (2018) *Conceptualizing energy democracy*, *Environmental Politics*, 27:1, 21-41, DOI: 10.1080/09644016.2017.1387294

Kattel, R., Mazzucato, M., Algers, J. and Mikheeva, O. (2021). *The Green Giant: New Industrial Strategy for Norway*. UCL Institute for Innovation and Public Purpose, IIPP policy report (PR 21/01).

Kim, E. S. (2018). *Sociotechnical imaginaries and the globalization of converging technology policy: Technological developmentalism in South Korea*. *Science as Culture*, 27(2), 175-197.

Lin, N. (2002). *Social capital: A theory of social structure and action* (Vol. 19). Cambridge university press.

Marres, N. (2016). *Material participation: Technology, the environment and everyday publics*. Springer.

Miller, C. A., Iles, A., & Jones, C. F. (2013). *The social dimensions of energy transitions*. *Science as Culture*, 22(2), 135-148.

Nordgaard, Kari Marie (2006): *We don't really want to know. Environmental Justice and Socially Organized Denial of Global Warming in Norway*. *Organization & Environment*, 19:347-370.

Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon and schuster.

Ryghaug, M., & Skjølsvold, T. M. (2021). *Pilot Society and the Energy Transition: The co-shaping of innovation, participation and politics*. Springer Nature. Doi: 10.1007/978-3-030-61184-2

Ryghaug, M., Skjølsvold, T. M., & Heidenreich, S. (2018). *Creating energy citizenship through material participation*. *Social studies of science*, 48(2), 283-303.

Sclove, R. (1995). *Democracy and technology*. Guilford Press.

Skjølsvold, T. M., Fjellså, I. F., & Ryghaug, M. (2019). *Det fleksible mennesket 2*. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 3(03), 191-208.

Skjølsvold, T. M., Ryghaug, M., & Throndsen, W. (2020). *European island imaginaries: Examining the actors, innovations, and renewable energy transitions of 8 islands*. *Energy Research & Social Science*, 65, 101491.

Skjølsvold, T. M., Throndsen, Jørgensen, S. & Ryghaug, M. (2016) *Users, design and the role of feedback technologies in the Norwegian energy transition: An empirical study and some radical challenges*. I *Energy Research & Social Science*, 25 (1).s. 1-8

Taylor, C. (2002). *Modern social imaginaries*. *Public culture*, 14(1), 91-124.

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode* (4. utgave). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utgave). Oslo: Gyldendal akademisk.

Troms Kraft (2019) *Sluttrapportering på konseptutredning, smart infrastruktur på Nord-Senja* (Enova-rapport 2019).

Verbong, G. P., & Geels, F. W. (2010). *Exploring sustainability transitions in the electricity sector with socio-technical pathways*. *Technological Forecasting and Social Change*, 77(8), 1214-1221.

Walker, G., Devine-Wright, P., Barnett, J., & Burningham, K. (2010). *Renewable energy and sociotechnical change: Imagined subjectivities of "the public" and their implications*. *Environment and Planning A*, 42(4), 931-947.

Wolsink, M. (2000). *Wind power and the NIMBY-myth: institutional capacity and the limited significance of public support*. *Renewable energy*, 21(1), 49-64.

Wüstenhagen, R., Wolsink, M., & Bürer, M. J. (2007). *Social acceptance of renewable energy innovation: An introduction to the concept*. *Energy policy*, 35(5), 2683-2691

Vedlegg 1

Informasjon- og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet ” *Et storskala energiprojekt – Hvor i rekken passer det inn i et lokalt kystsamfunn*”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvilken plass et energiprojekt som Smart Senja får lokalt med henhold til hvordan lokalsamfunnet fungerer (behov, visjon, samarbeid, næringsliv, interesser). I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Som følge av næringsutviklingen på Senja er det et økende behov for stabil spenning og mer strøm. Det må enten bygges helt nye overføringslinjer, som er veldig dyrt og øker nettleien. Eller så må man tenke ukonvensjonelt for å finne smarte løsninger. Smart Senja er et prosjekt som handler om innføring av nye energiløsninger for å løse problemer knyttet til manglende strøm- og nettkapasitet på Senja. I forbindelse med dette prosjektet ønsker jeg, sett fra en uavhengig students øyner - å undersøke samspillet mellom Smart Senja, lokalsamfunnet og lokale bedrifter. *På hvilke måter kan samspillet utformes på en måte som bidrar til å forsterke sosiale og økonomiske verdier gjennom en felles utforming av energiløsninger i Senjahopen?*

- Er prosjektet viktig sett fra private behov, eller er kanskje hensynet til bedrifter eller lokalsamfunnet viktigst?
- Hvilke viktige endringer har vært gjennomført tidligere, og hvordan har endringene påvirket lokalsamfunnet?
- I en bygd hvor samhørighet og lokal dugnadsånd står sterkt – hva er viktig for bygda sett fra et fellesskap, og hvordan passer dette inn med Smart Senja?

Jeg studerer master i statsvitenskap ved Universitetet i Tromsø, og dette forskningsprosjektet inngår i min masteroppgave.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet. Veileder, Berit Kristoffersen (Arctic Centre for Sustainable Energy) (Berit.Kristoffersen@uit.no).

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg ønsker å gjøre intervjuer av innbyggere i Senjahopen, individer som jobber innen lokal næring, (butikker, fiskeindustri, losji, opplæring, etc.) representanter av Smart Senja og generelt mennesker med tilknytning til Smart Senja. Jeg tar høyde for mellom 8-15 intervjuer. Utvalget vil være tilfeldig basert på hvem jeg støter på under mitt opphold på Senjahopen. For å kunne produsere en besvarelse til forskningsprosjektet, er planen å danne meg et større bilde på hvordan bygda, næringslivet og prosjektet Smart Senja fungerer hver for seg og hvordan disse samspiller med hverandre.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du stiller deg villig til at jeg samler inn opplysninger du kommer med (anonymt) under et eventuelt møte eller en deltakende aktivitet vi gjør sammen. Jeg tar høyde for et intervju som vil vare omkring 45 minutter, men dette er ikke et formelt krav jeg setter. Jeg vil benytte meg av en båndopptaker og/eller skriftlige notater ført inn på min PC. Samtalen/intervjuet vil i hovedsak dreie seg om ditt syn på lokalsamfunnet, den lokale næringen, prosjektet Smart Senja og generelt tanker og meninger.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Dette vil ikke påvirke ditt forhold til arbeidsplass eller arbeidsgiver.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det er kun student og veileder som vil ha tilgang til informasjonen du oppgir.

For ytterligere sikkerhetsmessige grunner vil navnet og kontaktopplysningene dine bli erstattet med et kodespråk som bare er forstått av student. Dette kodespråket vil også bli lagret på en sikret harddisk.

Intervjuene/samtalene skal transkriberes, og lydfilen vil deretter slettes. Informasjonen du har gitt vil bli trygt lagret på en sikret datamaskin som bare student har tilgang til. **Opplysningen du har gitt vil bli anonymisert, og du som deltaker vil ikke være gjenkjennbar i utdraget av intervjuet.**

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes i Desember 2020 (2023). Datamaterialet forbli anonymisert etter prosjektslutt. Det vil si at hvis noen benytter seg av resultatet i senere tid vil de kun ha tilgang til anonym data.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,

å få rettet personopplysninger om deg,

få slettet personopplysninger om deg,

få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og

å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra *UIT Norges arktiske universitet* har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Universitetet i Tromsø ved Kjetil Lyngmo Kristensen, mail: kkr067@post.uit.no og:

Veileder Berit Kristoffersen, mail: berit.kristoffersen@uit.no

Vårt personvernombud: UIT Norges arktiske, personvernombud, mail: personvernombud@uit.no

NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Berit Kristoffersen

(Forsker/veileder)

Kjetil Lyngmo Kristensen

(Student)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Et storskala energiprojekt – Hvor passer det inn i et lokalt kystsamfunn*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 14.12.2020 (korrigert til 2023)

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

